

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему: «Касові операції комерційних банків»

Виконав: студент IV курсу, групи ФБС-42

спеціальності:

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

Федорак Андрій Васильович

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів

Мацьків В.В.

Рецензент: д.е.н., проф., професор кафедри
економічної кібернетики Благун І.С.

Івано-Франківськ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	6
1.1. Розрахункові операції банку, сутність та види касових операції банку	6
1.2. Організація контролю та аналізу діяльності банку з розрахунково-касового обслуговування.....	11
1.3. Нормативно-правове регулювання касового обслуговування в банках	16
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В АТ «ІДЕЯБАНК».....	21
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності АТ «Ідеябанк»	21
2.2. Аналіз структури, обсягів та динаміки касових операцій банку	28
2.3. Оцінка ефективності організації касового обслуговування та внутрішнього контролю в АТ «Ідеябанк»	37
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В АТ «ІДЕЯБАНК».....	44
3.1. Сучасні тенденції цифровізації касового обслуговування у банківській системі України	44
3.2. Шляхи удосконалення розрахунково-касового обслуговування в АТ «Ідея Банк».....	50
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки банківська система відіграє важливу роль у забезпеченні стабільного функціонування фінансового сектору держави. Одним із ключових напрямів діяльності комерційних банків є здійснення розрахунково-касових операцій, які забезпечують безперервність грошового обігу, проведення платежів між суб'єктами господарювання та фізичними особами, а також сприяють ефективному функціонуванню національної платіжної системи. Організація касового обслуговування клієнтів банку є необхідною умовою підтримання фінансової стабільності та ліквідності банківської установи, а також підвищення рівня довіри клієнтів до банківської системи загалом.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що в сучасних умовах цифровізації економіки та реформування банківської системи України особливого значення набуває вдосконалення механізмів здійснення розрахунково-касових операцій. Зростання обсягів безготівкових розрахунків, впровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизація банківських процесів і посилення вимог до внутрішнього контролю та безпеки касових операцій потребують підвищення ефективності організації розрахунково-касового обслуговування в комерційних банках. Водночас належне управління касовими операціями дозволяє банкам мінімізувати фінансові ризики, забезпечувати оперативність обслуговування клієнтів та підвищувати конкурентоспроможність на ринку банківських послуг.

Важливість дослідження розрахунково-касових операцій також визначається необхідністю адаптації банків до сучасних умов функціонування фінансового ринку, змін нормативно-правового середовища та посилення конкуренції між банківськими установами. У цьому контексті особливої уваги потребує аналіз практичних аспектів організації касових операцій у конкретному банку, оцінка їх ефективності та визначення перспектив подальшого вдосконалення.

Теоретичні та практичні аспекти організації розрахунково-касових операцій банків досліджували у своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких: Михайло Савлук, Олександр Васюренко, Анатолій Мороз та інші. Незважаючи на значну кількість наукових праць, питання вдосконалення касового обслуговування в умовах цифровізації банківської діяльності залишаються актуальними та потребують подальших досліджень.

Метою бакалаврської роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів організації розрахунково-касових операцій комерційних банків та розроблення напрямів удосконалення касового обслуговування на прикладі Ідея Банк.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- дослідити економічну сутність та види розрахунково-касових операцій банків;
- розглянути організацію контролю та аналізу діяльності банків у сфері розрахунково-касового обслуговування;
- охарактеризувати нормативно-правове регулювання касових операцій банків;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності АТ «Ідеябанк»;
- проаналізувати структуру, обсяги та динаміку касових операцій банку;
- оцінити ефективність організації касового обслуговування та внутрішнього контролю в банку;
- визначити сучасні тенденції цифровізації касового обслуговування у банківській системі України;
- обґрунтувати напрями вдосконалення розрахунково-касового обслуговування в АТ «Ідеябанк».

Об'єктом дослідження є процес організації та здійснення касових операцій у комерційному банку.

Предметом дослідження є сукупність економічних відносин, що

виникають у процесі організації розрахунково-касового обслуговування клієнтів комерційного банку.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема методи аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення, статистичного аналізу, графічного відображення даних, економічного аналізу та системного підходу. Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України, нормативні документи Національний банк України, фінансова звітність АТ «Ідеябанк», наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а також офіційні статистичні матеріали.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для вдосконалення організації розрахунково-касового обслуговування клієнтів у діяльності комерційних банків, підвищення ефективності внутрішнього контролю та оптимізації касових процесів в умовах цифрової трансформації банківської системи.

Структура бакалаврської роботи зумовлена метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні та організаційні основи касових операцій комерційних банків. Другий розділ присвячений аналізу організації касових операцій в АТ «Ідеябанк». У третьому розділі визначено перспективи розвитку та напрями вдосконалення розрахунково-касового обслуговування банку в сучасних умовах цифровізації фінансового сектору.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

1.1. Розрахункові операції банку, сутність та види касових операцій банку

У сучасній економіці банківські установи відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності платіжної системи, організації грошового обігу та перерозподілі фінансових ресурсів. Одним із ключових напрямів їх діяльності є розрахунково-касове обслуговування, яке забезпечує проведення платежів, обслуговування рахунків і організацію руху грошових потоків між суб'єктами господарювання та населенням [1].

Розрахунково-касове обслуговування являє собою комплекс банківських послуг, що охоплює відкриття й ведення рахунків, переказ коштів, касові та валютні операції відповідно до потреб клієнтів і чинного законодавства. Його основним завданням є забезпечення швидкого, безпечного та безперервного руху коштів у фінансовій системі.

Особливого значення такі послуги набувають в умовах цифровізації економіки, коли клієнти очікують високої швидкості операцій, доступності сервісів та належного рівня інформаційної безпеки. У зв'язку з цим банки активно впроваджують дистанційне обслуговування, автоматизовані платіжні системи та сучасні цифрові технології [2].

Організація розрахунково-касового обслуговування ґрунтується на принципах договірних відносин, партнерства, строковості платежів і конфіденційності інформації. Клієнти мають право самостійно обирати банківську установу та форми розрахунків залежно від особливостей своєї діяльності [3].

Важливими вимогами до банків є оперативність проведення операцій, дотримання строків переказу коштів і захист інформації про рахунки та фінансові операції клієнтів. Списання коштів або видача готівки здійснюються виключно за розпорядженням власників рахунків.

Ефективність розрахунково-касового обслуговування значною мірою

визначає конкурентоспроможність банку. Клієнти оцінюють надійність установи, швидкість обслуговування, рівень комісій та доступність електронних сервісів, що стимулює банки до впровадження інновацій і підвищення якості обслуговування [4, с.56].

Сучасне розрахунково-касове обслуговування поступово перетворюється на комплексну систему фінансового сервісу, що включає інтернет-банкінг, мобільні додатки та електронні платіжні інструменти. Це сприяє прискоренню операцій і зниженню витрат банків, але одночасно потребує посилення систем фінансової та інформаційної безпеки.

Отже, розрахунково-касове обслуговування є важливою складовою діяльності комерційних банків, яка забезпечує стабільність платіжної системи та якісне фінансове обслуговування клієнтів в умовах розвитку цифрових технологій і посилення конкуренції на банківському ринку.

У сучасних умовах цифровізації банківські установи активно впроваджують інформаційні технології у сферу обслуговування клієнтів, що підвищує ефективність функціонування фінансової системи. Використання електронного банкінгу забезпечує юридичним і фізичним особам дистанційний доступ до рахунків та можливість здійснювати платежі, контролювати рух коштів і отримувати фінансову інформацію без відвідування банку [5, с.92].

Розвиток дистанційного банківського обслуговування сприяє підвищенню конкурентоспроможності банків, оскільки електронні сервіси забезпечують швидке проведення операцій, спрощують документообіг та економлять час клієнтів. Водночас сучасні системи захисту інформації дозволяють гарантувати конфіденційність даних і безпеку фінансових операцій.

Автоматизація розрахунково-касового обслуговування має важливе значення для суб'єктів господарювання, оскільки дозволяє ефективніше управляти грошовими потоками та інтегрувати банківські операції з бухгалтерськими й управлінськими системами підприємств [6].

Важливу роль у впровадженні інноваційних підходів відіграє АТ «Ідеябанк», який використовує сучасні цифрові технології для забезпечення оперативного управління фінансовими ресурсами клієнтів. Електронні сервіси банку дають можливість швидко проводити платежі, контролювати фінансові потоки, розміщувати тимчасово вільні кошти на депозитах та залучати кредитні ресурси для поточної діяльності й інвестиційних потреб.

В Україні функціонує розвинена система розрахунково-касового обслуговування, яка охоплює відкриття рахунків, безготівкові розрахунки, валютні операції та інкасацію готівки. Ефективність цієї системи залежить від рівня організації банківських процесів, використання сучасних технологій та оптимізації управлінських рішень [8, с.171].

Приймання готівки від клієнтів сприяє збільшенню ресурсної бази банків і створює додаткові можливості для кредитування та інвестування. Водночас контроль за грошовим обігом через банківську систему є важливою умовою підтримання макроекономічної стабільності [8, с.171].

До основних касових операцій банків належать приймання та видача готівки, інкасація, обмін валютних цінностей і операції з банківськими металами. Такі операції здійснюються відповідно до нормативних вимог НБУ та супроводжуються належним бухгалтерським обліком (рис. 1.1).

У сучасних умовах цифровізації банки поєднують традиційні касові операції з електронними сервісами, впроваджуючи автоматизовані системи, платіжні термінали та засоби самообслуговування. Використання інноваційних технологій сприяє підвищенню швидкості операцій, зниженню витрат банків і посиленню фінансової безпеки.

Розрахунково-касове обслуговування є важливим напрямом діяльності комерційних банків, оскільки забезпечує ефективний рух грошових потоків, стабільність фінансової системи та якісне обслуговування клієнтів. Подальший розвиток банківських технологій і вдосконалення касових операцій сприятимуть підвищенню ефективності банківської діяльності та зміцненню фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

З національною валютою:	• Прийняття та видача готівки; • Прийняття платежів від фізичних осіб готівкою (кварплата, плата за навчання, телефонний зв'язок, комунальні платежі); • Здійснення переказів та виплата їх сум у готівковій формі; • Операції з чеками, і т.д.
З іноземною валютою	• Конвертаційні операції між готівковими іноземними валютами 1 групи класифікатора валют; • Прийом на інкасо банкнот іноземних держав; • Купівля у фізичних осіб резидентів і нерезидентів готівкової іноземної валюти; • Продаж фізичним особам резидентам готівкової іноземної валюти і т.д.
Операції з дорогоцінними металами та камінням:	• Прийняття на оцінку (визначення проби, визначення штифтів, зважування); • Прийняття дорогоцінних металів і каменів на інкасо; • Прийняття на зберігання цінностей від установ, підприємств та організацій.
Операції з цінностями:	• Зберігання грошей і інших цінностей; • Ревізія цінностей; • Пересилання і одержання цінностей через підприємства Державного комітету зв'язку України; • Перевезення цінностей, готівки, документів із філій установ банку.

Рис. 1.1. Види касових операцій банків [9, с.100]

Важливу роль у системі готівкового обігу відіграють підприємства та фізичні особи-підприємці, які відповідно до законодавства зобов'язані зберігати кошти на рахунках у банках. Такий підхід забезпечує централізацію фінансових ресурсів і контроль за рухом готівки [10, с.44].

У процесі господарської діяльності підприємства регулярно отримують готівкові кошти для виплати заробітної плати, премій, відрядних та інших витрат. Банківські установи забезпечують своєчасне проведення таких операцій із дотриманням вимог касового обслуговування та фінансової безпеки.

Отже, організація касової діяльності є важливою складовою функціонування банківської системи. Дотримання нормативних вимог НБУ, ефективне управління готівковими ресурсами та належний внутрішній контроль забезпечують стабільність касових операцій і підвищують довіру до банківської системи (рис. 1.2).

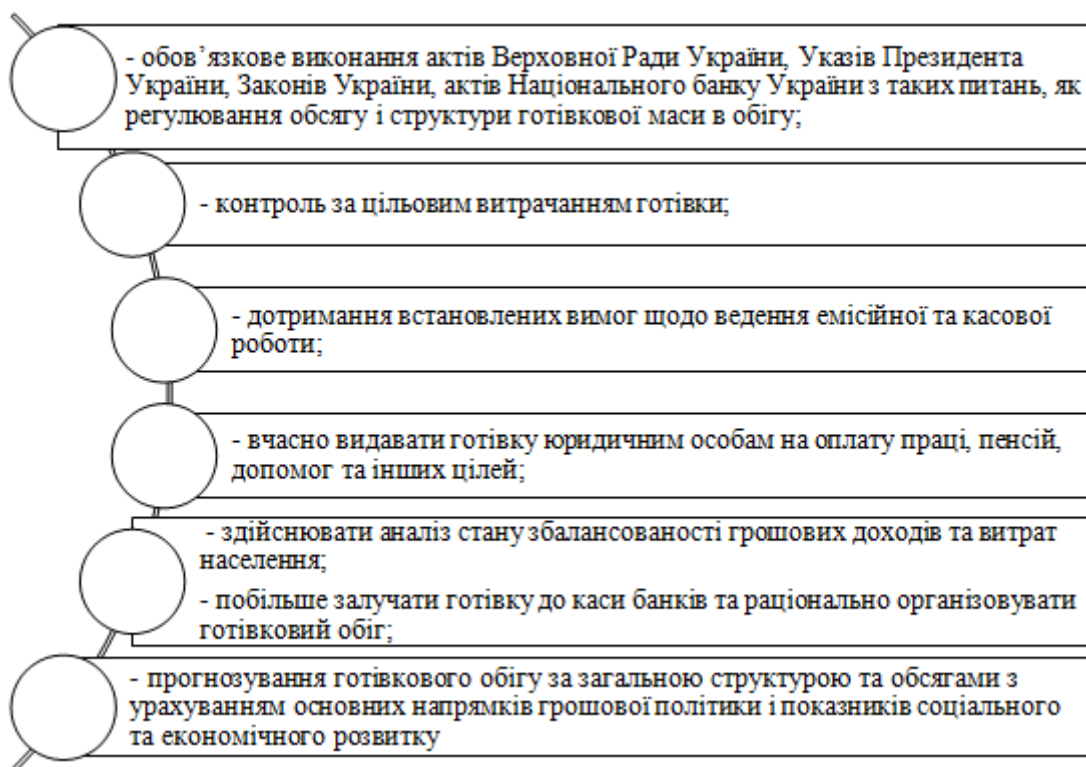

Рис. 1.2. Завдання банківських установ щодо готівкового обігу [11]

У сучасній банківській системі поточні рахунки забезпечують проведення безготівкових розрахунків, облік руху коштів і здійснення касових операцій, формуючи значну частину грошового обороту держави. Через них банки підтримують стабільність фінансової системи та безперервність економічних процесів.

Цифровізація суттєво вплинула на розвиток банківських послуг, розширивши доступ населення й бізнесу до фінансових операцій. Використання електронних технологій сприяє зростанню частки безготівкових платежів і підвищує ефективність обслуговування клієнтів. Прикладом успішного впровадження цифрових рішень є система M-Pesa у Кенії, яка значно знизила вартість переказів коштів [12].

Сучасні банки активно використовують системи «Клієнт-банк», мобільний та інтернет-банкінг, що дозволяє дистанційно управляти рахунками, здійснювати платежі та контролювати фінансові операції. Це прискорює документообіг, зменшує витрати часу та підвищує якість взаємодії між банком і клієнтом [13, с.24].

Важливим напрямом розвитку є електронна комерція у сегментах B2B і B2C, де банки забезпечують проведення розрахунків, управління грошовими потоками та безпечність фінансових операцій. Автоматизація процесів дає можливість підвищити продуктивність праці, скоротити операційні витрати та вдосконалити управління фінансовими ресурсами.

Інноваційні технології змінюють взаємовідносини між банками та клієнтами, забезпечуючи швидкий обмін інформацією, прозорість фінансових операцій і високий рівень контролю. В умовах економічної нестабільності впровадження цифрових рішень сприяє зміцненню банківської системи, підвищенню конкурентоспроможності фінансових установ і розширенню спектра банківських послуг.

Отже, фінансові інновації та інформаційні технології є важливими чинниками розвитку банківського сектору, оскільки підвищують доступність послуг, рівень фінансової безпеки та ефективність функціонування банківської системи загалом.

1.2. Організація контролю та аналізу діяльності банку з розрахунково- касового обслуговування

У сучасних умовах банки функціонують у складному фінансовому середовищі та здійснюють значний обсяг операцій, пов'язаних із розрахунками, касовим обслуговуванням і рухом коштів. Ефективність їх діяльності залежить від дотримання вимог законодавства, нормативів НБУ та міжнародних стандартів, що зумовлює потребу у надійній системі внутрішнього контролю.

Особливого значення набуває організація касових операцій, оскільки вони пов'язані з обігом готівки та потребують високого рівня фінансової безпеки. Порухення касової дисципліни можуть негативно впливати як на фінансовий стан банку, так і на довіру до банківської системи загалом. Тому банки впроваджують механізми контролю за проведенням операцій і збереженням коштів.

Банківська діяльність супроводжується різними видами ризиків, серед яких ключовими є валютний, кредитний, ліквідності та операційно-технологічний. Для їх мінімізації НБУ рекомендує застосовувати сучасні підходи до ризик-менеджменту, що дозволяють своєчасно виявляти потенційні загрози та оцінювати їх вплив на фінансову стабільність установ.

Операційно-технологічний ризик пов'язаний із помилками персоналу, технічними збоями, недоліками інформаційного захисту та шахрайством. У зв'язку з цифровізацією банківських послуг його значення постійно зростає. Для зниження ризиків банки підвищують кваліфікацію працівників, використовують автоматизовані системи моніторингу операцій та багаторівневі механізми захисту інформації.

Внутрішній контроль є важливою складовою системи управління банком і спрямований на забезпечення законності, достовірності та ефективності фінансових операцій. У сфері касового обслуговування контроль охоплює перевірку документів, дотримання процедур, збереження готівки та розмежування повноважень між працівниками. Такі заходи сприяють мінімізації помилок і запобіганню зловживанням.

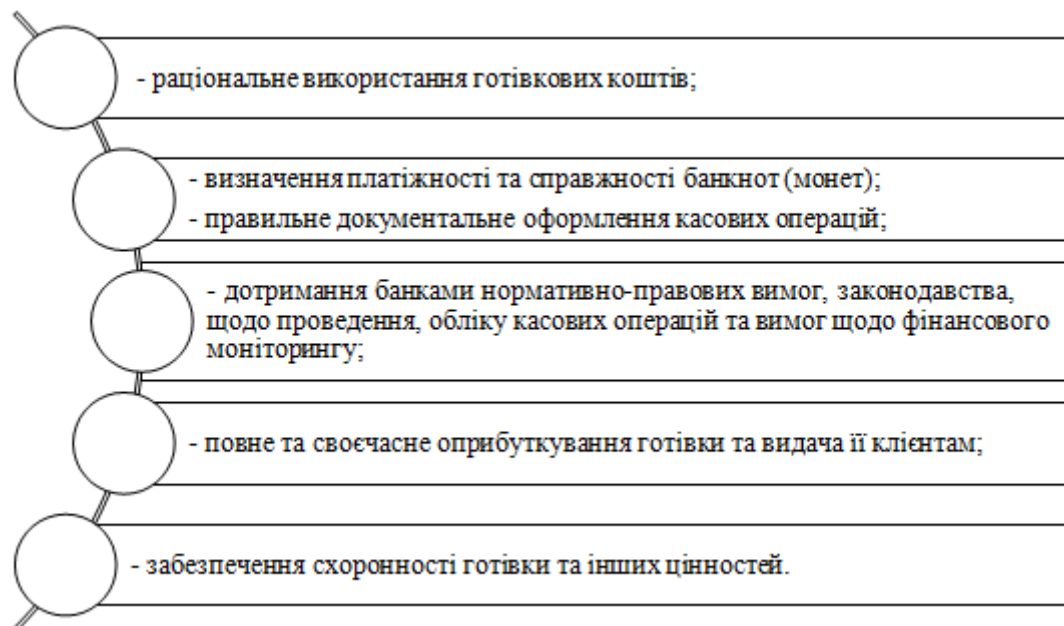

Рис. 1.3. Основні завданнями внутрішнього контролю банків, щодо касових операцій [14]

Отже, ефективна система внутрішнього контролю та управління ризиками є необхідною умовою стабільної роботи банківських установ, забезпечення фінансової безпеки та підтримання довіри клієнтів до банківської системи. Розрахунково-касове обслуговування залишається одним із ключових напрямів банківської діяльності, що забезпечує безперервність платіжного обігу та стабільність фінансових відносин.

У системі банківського контролю важливе місце займають заходи із запобігання шахрайству та дотримання законодавчих вимог. Банки контролюють законність операцій, перевіряють документи, здійснюють ідентифікацію клієнтів і моніторинг фінансових потоків. Дотримання професійної етики та належної ділової поведінки сприяє зміцненню довіри до банківської системи та підвищенню рівня фінансової безпеки.

Найбільшого контролю потребують касові операції, оскільки вони пов'язані зі значними обсягами готівки та високим рівнем ризику. Помилки або порушення під час приймання, видачі чи зберігання коштів можуть спричинити фінансові втрати та негативно вплинути на репутацію банку. Тому банки впроваджують ефективні механізми внутрішнього контролю та ризик-менеджменту.

Особливу увагу Національний банк України приділяє операційно-технологічному ризику, який виникає через недоліки інформаційних систем, технічні збої, недостатній рівень автоматизації або помилки персоналу. В умовах цифровізації банківської діяльності значна залежність від інформаційних технологій підвищує потребу у надійному кіберзахисті та стабільній роботі електронних систем.

Для мінімізації таких ризиків банки застосовують сучасне програмне забезпечення, автоматизують обробку даних, обмежують доступ до конфіденційної інформації та регулярно оновлюють системи безпеки. Важливим елементом є постійний моніторинг фінансових операцій і перевірка ефективності функціонування інформаційних систем.

Суттєву роль у забезпеченні безпеки касових операцій відіграє

корпоративне управління, яке визначає розподіл повноважень і відповідальності між підрозділами банку. Підвищення кваліфікації працівників також є необхідною умовою якісного проведення операцій та зниження ризиків.

Отже, ефективний внутрішній контроль і впровадження сучасних методів ризик-менеджменту забезпечують стабільність банківської діяльності, мінімізують операційно-технологічні ризики та підвищують якість розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Основні напрями зниження ризиків наведено на рис. 1.4.

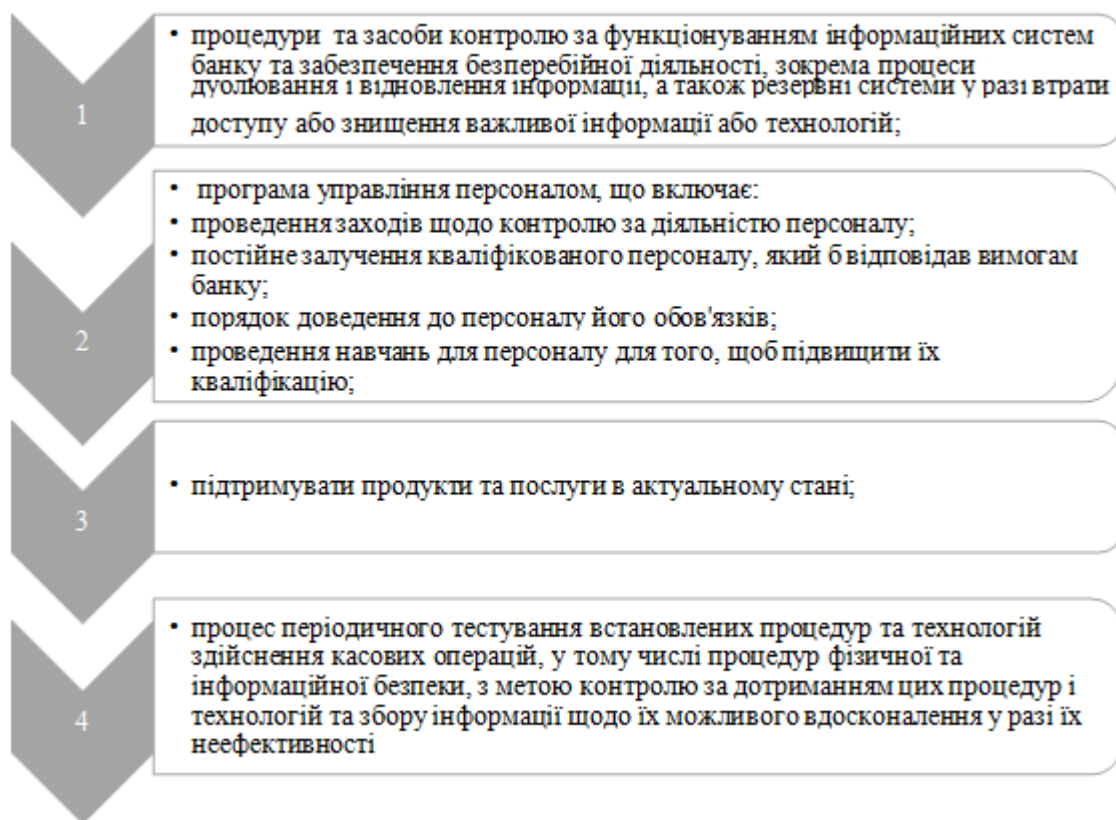

Рис. 1.4. Основні шляхи зменшення операційно-технічного ризику банківських установ [13]

Контроль за касовими операціями у банках здійснюють контролери, керівники підрозділів, аудитори та інші уповноважені працівники. Їхні функції охоплюють перевірку правильності проведення операцій, дотримання вимог фінансової безпеки, збереження готівки й матеріальних цінностей, а також контроль доступу до сховищ і касових приміщень [15, с.171].

Важливим елементом внутрішнього контролю є ревізії касових операцій, метою яких виступає перевірка достовірності документів, відповідності облікових даних фактичній наявності коштів і дотримання касової дисципліни. Такі перевірки можуть бути плановими або раптовими та дозволяють своєчасно виявляти порушення і запобігати фінансовим втратам.

Касова діяльність супроводжується значним психологічним навантаженням на працівників, оскільки вони постійно працюють із великими обсягами готівки та фінансової інформації. Це підвищує ризик помилок, тому банки контролюють умови праці, рівень навантаження персоналу й технічне оснащення робочих місць.

Важливим напрямом є фінансовий моніторинг, що передбачає ідентифікацію клієнтів, аналіз фінансових операцій та виявлення підозрілих транзакцій відповідно до вимог законодавства. Особливу увагу приділяють операціям із великими сумами готівки та перевірі джерел походження коштів.

Серед недоліків системи внутрішнього контролю виділяють порушення порядку зберігання ключів, несвоєчасне відображення операцій в обліку та недостатній контроль за клієнтами. Такі порушення можуть спричинити фінансові ризики та втрату довіри до банку.

Сучасний розвиток банківської сфери супроводжується активним використанням інформаційних технологій і Big Data. Ці інструменти дозволяють аналізувати великі обсяги даних, оцінювати ризики, прогнозувати фінансовий стан клієнтів та підвищувати ефективність кредитних і касових операцій [16, с.92].

Технологія Big Data також використовується для аналізу кредитної історії, оцінювання платоспроможності клієнтів і формування персоналізованих банківських продуктів. Концепція «Next Best Action» допомагає визначати найбільш ефективні фінансові рішення для кожного клієнта [17].

Отже, впровадження сучасних інформаційних технологій,

удосконалення внутрішнього контролю та використання інноваційних методів управління сприяють зміцненню фінансової безпеки банків і підвищенню ефективності їх діяльності.

1.3. Нормативно-правове регулювання касового обслуговування в банках

Правове регулювання касових операцій в Україні базується на законах «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та нормативних актах НБУ, зокрема Інструкції про ведення касових операцій. Ці документи визначають порядок проведення операцій із готівкою, відповідальність банків і механізми контролю за фінансовою дисципліною (Додаток 1).

Касове обслуговування може здійснюватися лише банками, які отримали ліцензію НБУ. Операційна каса є основним підрозділом для приймання та видачі готівки, валютно-обмінних операцій і надання супутніх послуг. Перелік операцій кожен банк формує самостійно відповідно до ліцензійних повноважень [18, с.274].

Національний банк зобов'язує фінансові установи розробляти внутрішні положення щодо організації касової роботи. Такі документи регламентують порядок проведення операцій, контролю, обліку готівки та відповідальності працівників. Їх впровадження сприяє уніфікації процедур і підвищенню безпеки.

Внутрішні регламенти визначають режим роботи кас, правила обліку й звірки залишків коштів, порядок доступу до сховищ та розподіл відповідальності між працівниками. Окремо встановлюються вимоги щодо зберігання ключів, печаток і пломб, а також процедури роботи з банкоматами та платіжними терміналами.

Важливим напрямом є регулювання інкасації та переміщення готівки між підрозділами банку. Також визначаються правила зберігання цінностей клієнтів у сейфах і порядок передачі коштів інкасаційним службам.

Система внутрішнього контролю передбачає регулярні ревізії кас та перевірку відповідності фактичних залишків бухгалтерським даним. Додатково регламентуються процедури відкриття і закриття сховищ, що забезпечує належний рівень фінансової безпеки банківської установи.

У системі касового обслуговування банки застосовують механізми врегулювання спірних ситуацій, які передбачають розгляд звернень клієнтів, перевірку операцій та прийняття рішень відповідно до законодавства і внутрішніх правил банку [19]. Це забезпечує стабільність та надійність касової діяльності.

Банківські установи повинні гарантувати клієнтам відкритий доступ до інформації щодо порядку проведення касових операцій. У відділеннях і на офіційних ресурсах розміщують зразки документів, перелік послуг і тарифи для фізичних та юридичних осіб. Такий підхід підвищує прозорість фінансових операцій і зменшує кількість помилок під час оформлення платежів.

Єдині інформаційні стандарти сприяють підвищенню фінансової грамотності клієнтів та запобігають конфліктам щодо умов обслуговування. Чітка тарифна політика також зміцнює конкурентні позиції банків на ринку фінансових послуг.

Касові операції оформлюються уніфікованими документами: заявами на переказ і видачу готівки, касовими ордерами, грошовими чеками та платіжними рахунками [20, с.18]. Використання стандартизованих форм забезпечує точність обліку та контроль руху коштів.

Під час електронних розрахунків застосовуються чеки банкоматів, квитанції та інші документи платіжних систем, які автоматично підтверджують здійснення операцій. Це підвищує швидкість обслуговування та спрощує підтвердження платежів.

Усі касові документи повинні містити обов'язкові реквізити: дані клієнта, суму операції, дату, а також підписи учасників і працівників банку. Наявність цих елементів гарантує законність операцій та належний

фінансовий контроль.

У структурі платіжних документів також зазначаються персональні дані учасників операції, зокрема прізвище, ім'я та по батькові як відправника, так і отримувача переказу. Така деталізація забезпечує належний рівень ідентифікації сторін фінансової операції та знижує ризики виникнення шахрайських дій у сфері готівкових розрахунків.

Окремим обов'язковим параметром є визначення валюти, в якій здійснюється переказ, що має значення для валютного контролю та бухгалтерського обліку банківських операцій. Також у документах зазначається країна відправлення та країна отримання грошового переказу, що дозволяє здійснювати контроль за міжнародними фінансовими потоками та дотриманням вимог валютного законодавства [21].

Таким чином, система документального оформлення касових операцій у банківських установах базується на поєднанні уніфікованих первинних форм та електронних платіжних документів, що забезпечує комплексність обліку, підвищення рівня фінансової безпеки та ефективність контролю за рухом готівкових коштів

Форми касової документації в банківських установах України формуються відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів та інструкцій Національного банку України, що забезпечує стандартизацію процедур обліку та контролю готівкових операцій. На підставі таких документів здійснюються базові касові дії, зокрема приймання та видача готівкових коштів, їх зарахування або списання з рахунків клієнтів, а також підтвердження факту проведення фінансових операцій. Уніфікація форм документів сприяє підвищенню прозорості банківських процесів і мінімізації операційних ризиків.

До обов'язкових реквізитів касових документів належать ключові ідентифікаційні та фінансові параметри, які забезпечують юридичну та бухгалтерську коректність операцій. Зокрема, у документах обов'язково зазначається номер рахунку отримувача коштів, найменування банківської

установи, що обслуговує клієнта, а також чітке визначення сторін операції - платника і отримувача. Важливими елементами є дата здійснення транзакції та сума грошових коштів, що дозволяє забезпечити точність обліку та контроль руху фінансових ресурсів. Обов'язковими також є підписи учасників операції та відповідальних працівників банку, які підтверджують правомірність її проведення, а також реквізити документа, що посвідчує особу клієнта. За необхідності можуть включатися додаткові реквізити, які визначаються внутрішніми регламентами банку або вимогами конкретної платіжної системи.

У банківських установах визначається коло уповноважених осіб, які мають право підпису касових документів відповідно до розподілу функціональних обов'язків. Такий підхід є елементом багаторівневої системи внутрішнього контролю, спрямованої на запобігання несанкціонованим операціям та забезпечення фінансової безпеки. Контроль за здійсненням касових операцій реалізується через систему внутрішнього аудиту, подвійного контролю та регламентованого документообігу.

Важливим елементом касового обслуговування є процедура ідентифікації клієнтів, яка здійснюється відповідно до вимог законодавства України у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму [22, с.33]. Ідентифікація є обов'язковою при проведенні видаткових операцій та передбачає перевірку документів, що посвідчують особу клієнта. Під час отримання готівки клієнт зобов'язаний пред'явити паспорт або інший офіційний документ, який його замінює. Працівник каси здійснює звірку даних документа з інформацією, зазначеною у касовому документі, що забезпечує достовірність операції. У разі відсутності належного документа банк має право відмовити у проведенні фінансової операції.

У прибуткових, видаткових та прибутково-видаткових касових документах додатково фіксуються ідентифікаційні дані отримувача, включаючи його прізвище, ім'я та по батькові, а також реквізити документа,

що посвідчує особу. Важливою вимогою є повна заборона внесення виправлень у касові документи, оскільки будь-які зміни можуть вплинути на достовірність фінансової інформації та створити ризики для банківської діяльності.

Готівкові кошти, що надходять до банку протягом операційного дня, підлягають обов'язковому оприбуткуванню та зарахуванню на відповідні рахунки клієнтів у день їх надходження, що забезпечує оперативність бухгалтерського обліку та контроль за рухом грошових потоків [23, с. 47]. У випадках, коли надходження готівки відбувається після завершення операційного часу, такі кошти приймаються через вечірні каси з подальшим зарахуванням на рахунки клієнтів наступного робочого дня.

У ситуаціях, коли касові документи оформлені з порушенням встановлених вимог або містять помилки у зазначенні сум, реквізитів чи інших обов'язкових даних, виконання операції не допускається. Порядок скасування або коригування касових операцій визначається внутрішніми нормативними документами банківської установи та регламентується окремими процедурами контролю [19].

Таким чином, організація касових операцій у банківській системі України базується на суворому дотриманні нормативно-правових актів, внутрішніх положень банків та вимог Національного банку України. Така система забезпечує належний рівень фінансової дисципліни, мінімізацію операційних ризиків та підвищення ефективності касового обслуговування клієнтів.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В АТ «ІДЕЯБАНК»

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності АТ «Ідеябанк»

АТ «Ідея Банк» — українська банківська установа, заснована у 1989 році, головний офіс якої розташований у Львові. Станом на 2023 рік банк очолює Михайло Власенко, а його статутний капітал перевищує 323 млн грн [14].

Банк надає широкий спектр послуг фізичним і юридичним особам, зокрема депозитні, кредитні, валютні та розрахунково-касові операції. Основна увага приділяється обслуговуванню населення та малого бізнесу, для яких створено адаптовані фінансові продукти. Багаторічна присутність на ринку підтверджує здатність установи ефективно працювати в умовах економічних змін.

Важливим етапом розвитку стало входження банку до міжнародної групи Getin Holding S.A., акції якої котируються на Варшавській фондовій біржі. Це сприяло модернізації управління, автоматизації процесів, розвитку дистанційних сервісів та розширенню банківських продуктів. У результаті банк посилив свої позиції на фінансовому ринку та підвищив рівень довіри клієнтів.

Конкурентними перевагами установи є вигідні депозитні програми та активний розвиток споживчого кредитування. Використання цифрових технологій дозволяє покращити якість сервісу й прискорити проведення фінансових операцій.

Основним власником банку є польський холдинг Getin Holding, якому належить 99,6 % акцій [14]. Співпраця з міжнародним інвестором забезпечує впровадження сучасних стандартів корпоративного управління та використання інноваційних фінансових рішень.

У процесі розвитку банк неодноразово змінював назву: спочатку функціонував як «Прикарпатлісбанк», у 2007 році став АТ «Плюс Банк», а з

2018 року працює під брендом АТ «Ідея Банк» [14]. Ребрендинг супроводжувався оновленням стратегії та вдосконаленням системи обслуговування.

Банк має мережу відділень у різних регіонах України. До початку повномасштабної війни діяло понад 82 підрозділи, а станом на 2024 рік функціонують 72 відділення, які забезпечують клієнтів основними фінансовими послугами [14].

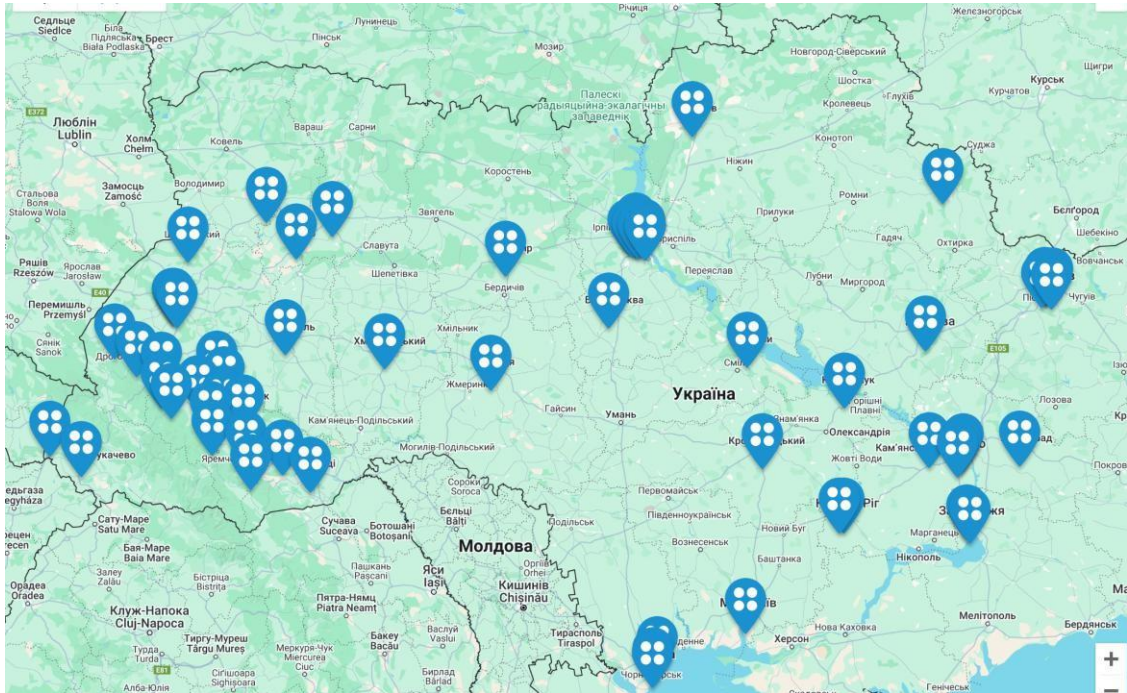

Рис. 2.1. Розподіл відділень АТ «Ідея Банк» у розрізі областей України за 2024 рік

Джерело: інтерактивна карта відділень на сайті АТ «Ідея Банк» [14].

АТ «Ідея Банк» є стабільною фінансовою установою, яка тривалий час працює на банківському ринку України. Банк активно впроваджує цифрові технології, удосконалює обслуговування клієнтів і адаптується до сучасних змін у банківському секторі. Підтримка міжнародного холдингу, мережа відділень та широкий перелік послуг сприяють збереженню його конкурентних позицій.

Аналіз рис. 2.1 свідчить про нерівномірне розміщення відділень банку в регіонах України. Найбільша концентрація структурних підрозділів

спостерігається у Львівській та Івано-Франківській областях, а також у Києві, що пов'язано з високою економічною активністю та значною кількістю клієнтів. Водночас недостатнє охоплення інших регіонів обмежує доступність банківських послуг.

Депозитна політика АТ «Ідея Банк» формується під впливом економічних і фінансових факторів, які визначають рівень заощаджень населення та рух коштів у банківській системі. Зростання доходів клієнтів сприяє збільшенню обсягів депозитів і розширенню ресурсної бази банку.

У досліджуваній період спостерігалось зниження ставок за валютними депозитами. У 2025 році середня дохідність таких вкладів становила 2,9 %, що зменшило їх привабливість для вкладників. Водночас гривневі депозити залишалися більш вигідними, оскільки ставки за ними досягали 9,1 %. Це стимулювало попит на вклади у національній валюті. Детальні показники структури депозитного портфеля наведено на рис. 2.2.

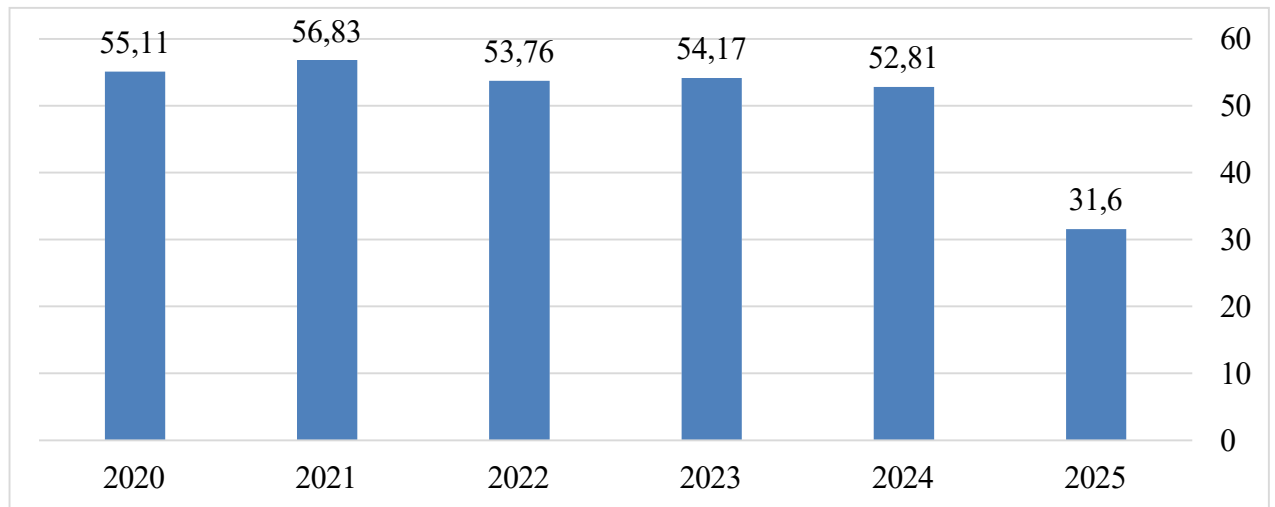

Рис. 2.2. Динаміка частки депозитів в банках України домашніх господарств протягом 2020-2025 рр., % [24]

Скорочення питомої ваги депозитних коштів домогосподарств у структурі депозитного портфеля свідчить про активізацію процесів накопичення фінансових ресурсів суб'єктами господарювання та посилення тенденції до розміщення вільних коштів бізнесу на рахунках банківських установ. Така динаміка характеризує підвищення рівня довіри підприємницького сектору до банківської системи та зростання ролі

корпоративних клієнтів у формуванні ресурсної бази банку (рис. 2.3).

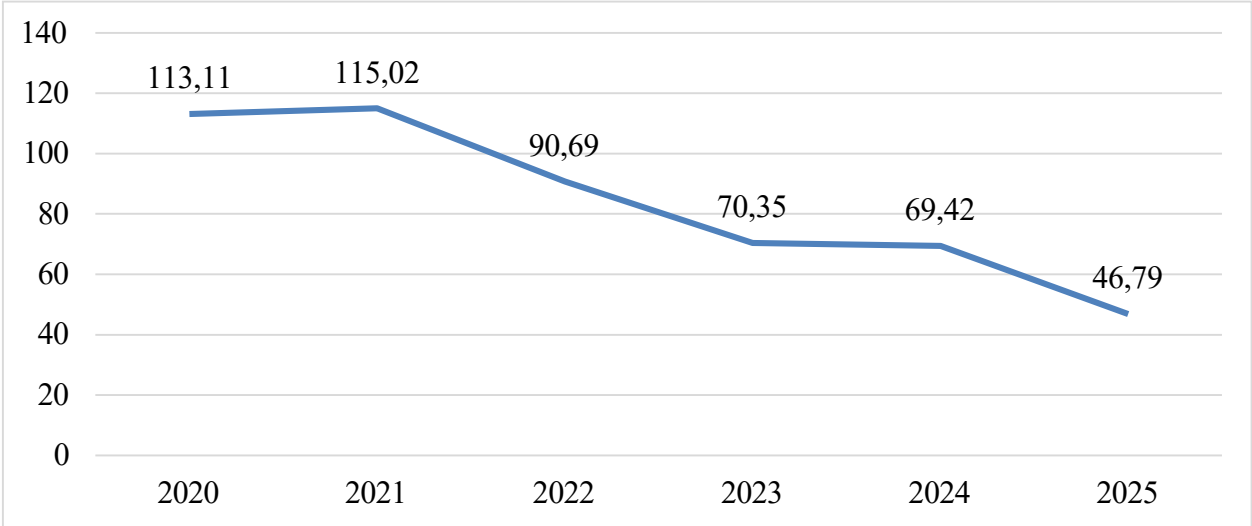

Рис. 2.3. Динаміка співвідношення кредитів і депозитів в Україні 2020-2025, % [24]

Інформація, наведена у таблиці 2.1, свідчить про те, що максимальний рівень процентних ставок спостерігався за кредитами, наданими у національній валюті. Зокрема, станом на 31.12.2023 року відсоткова ставка за кредитами у гривні для фізичних осіб становила 30 % річних, тоді як для юридичних осіб її рівень дорівнював 13 % річних. У подальшому відбулося поступове зростання вартості кредитних ресурсів: на 31.12.2024 року відповідні показники збільшилися до 36 % та 14 % річних, а станом на 31.12.2025 року - до 43 % і 16 % річних відповідно.

Таблиця 2.1

Динаміка зміни відсоткових ставок за кредитами банку АТ «Ідея Банк» в 2023- 2025 рр.,%

Назва статті	Значення станом на						Зміна за період 2023–2025 рр.	
	2023 рік		2024 рік		2025 рік			
	Фіз.ос.	Юр.ос.	Фіз.ос.	Юр.ос.	Фіз.ос.	Юр.Ос.	Фіз.ос.	Юр.Ос.
Гривня	30	13	36	14	43	16	+13	+3
Долари США	14	10	13	10	15	9	+1	-1
Євро	17	10	17	10	18	11	+1	+1

Джерело: сформовано на основі [14].

Упродовж досліджуваного періоду спостерігалось зростання процентних ставок за кредитами, наданими у національній валюті. Для фізичних осіб рівень відсоткової ставки збільшився на 13 відсоткових пунктів, тоді як для юридичних осіб приріст становив 3 відсоткові пункти. Водночас ставки за кредитами, номінованими у доларах США та євро, характеризувалися відносною стабільністю та мали тенденцію лише до незначного підвищення в межах 1 відсоткового пункту.

Організаційні засади здійснення кредитних операцій, порядок розподілу повноважень між структурними підрозділами, а також вимоги до формування та управління кредитним портфелем АТ «Ідея Банк» регламентуються внутрішнім положенням «Про кредитну політику» (табл. 2.2).

Результати проведеного аналізу свідчать про посилення кредитного ризику, пов'язаного з несвоєчасним погашенням позик, що особливо проявилось у 2025 році. Обсяг непрострочених кредитів збільшився на 11,89 %, тоді як прострочена, але незнецінена заборгованість зросла на 0,88 %. Разом із цим суттєво підвищився рівень сумнівної до повернення заборгованості, приріст якої становив 42,85 %.

Аналіз динаміки та структури кредитного портфеля за категоріями позичальників свідчить про позитивну тенденцію до розширення масштабів кредитування в АТ «Ідея Банк». Кредитні операції залишаються основним джерелом формування прибутку банку, а темп приросту обсягів кредитування за досліджуваний період становив 141,15 % (табл. 2.3).

У структурі кредитного портфеля переважають кредити, надані юридичним особам, частка яких становить 85,65 %. При цьому темп їх приросту досяг 147,39 %, що свідчить про активізацію співпраці банку з корпоративним сектором. В умовах дії воєнного стану банк зосереджує увагу на фінансовій підтримці суб'єктів аграрного сектору, експортоорієнтованого бізнесу, а також інфраструктурних проєктів, що мають важливе значення для забезпечення економічної стабільності держави.

Таблиця 2.2

Аналіз масштабів кредитної діяльності АТ «Ідея Банк» в 2023-2025 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення	
				млн. грн.	%
Кредитні вкладення, млн. грн.	133604	159173	189314	55710	141,70
Загальні активи, млн. грн.	176842	212813	258611	81769	146,24
Питома вага кредитів у загальних активах, %	75,55	74,8	73,2	-2,35	96,89

Джерело: сформовано на основі [14].

Стратегічний розвиток АТ «Ідея Банк» передбачає формування позиції одного з провідних універсальних банків України до 2030 року. Пріоритетними напрямками реалізації стратегічних цілей визначено вдосконалення бізнес-моделі, активне впровадження цифрових технологій та забезпечення стабільного фінансового розвитку установи. Водночас банк орієнтується на досягнення високих показників ефективності діяльності, зокрема прогнозованого чистого прибутку на рівні 4,2 млрд грн, рентабельності капіталу у розмірі 15 %, а також підтримання рівня витрат у межах менше 65 %.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура кредитного портфеля АТ «Ідея Банк» за суб'єктами кредитування в 2023-2025 рр.

Назва статті	Значення станом на						Темп росту за період аналізу, %
	2023 рік		2024 рік		2025 рік		
	сума, млн. грн	питома вага, %	сума, млн. грн	питома вага, %	сума, млн. грн	питома вага, %	
Кредитування юридичних осіб	126496	82,02	151440	83,80	186445	85,65	147,39
Кредитування фізичних осіб	27724	17,98	29274	16,20	31244	14,35	112,70
Усього виданих кредитів	154220	100,00	180714	100,00	217689	100,00	141,15

Джерело: сформовано на основі [14].

Одним із пріоритетів розвитку АТ «Ідея Банк» є зменшення частки проблемних активів до 10 %, а також оптимізація витрат шляхом централізації процесів і вдосконалення структури відділень. У межах мережі Power Banking, створеної за координації НБУ, банк забезпечив відповідність вимогам у понад 37 % власних підрозділів.

Аналіз фінансового стану банку свідчить про домінування інвестиційної складової в структурі активів (табл. 2.4, Дод. В). У 2025 році інвестиційний портфель зріс на 14,7 млрд грн, хоча його частка в активах дещо скоротилася. Кредитний портфель переважно сформований за рахунок корпоративних клієнтів — 67 %, тоді як кредити фізичним особам становлять 14 %, а сектору МСБ — 19 %.

Обсяг кредитів клієнтам упродовж року збільшився майже на 20 млрд грн, що позитивно вплинуло на частку кредитних активів. Водночас скоротилася вартість основних засобів та інвестиційної нерухомості, що пояснюється наслідками війни та цифровізацією банківських процесів.

У структурі зобов'язань банк враховує кошти інших банків, клієнтські рахунки та субординований борг за справедливою вартістю (рис. 2.5, Див. дод. Г). Основу депозитного портфеля становлять кошти фізичних осіб — 90 %, тоді як на МСБ припадає 8 %, а на корпоративних клієнтів — 2 %. Це підтверджує високий рівень довіри населення до установи.

Банк демонструє активне зростання ресурсної бази: приріст пасивів фізичних осіб у 2025 році досяг 37 %, що перевищує середній показник банківської системи. Частка ресурсів роздрібного бізнесу у структурі пасивів становить 72 %, а залишки коштів клієнтів досягли 168,6 млрд грн.

Для оцінювання фінансової стійкості аналізуються нормативи ліквідності та стабільності фінансування, зокрема LCRBB, LCRIB і NSFR, наведені у табл. 2.6 (Див. дод. Д). Важливими чинниками стабільної діяльності банку залишаються ефективно корпоративне управління, система внутрішнього контролю, аудит і ризик-менеджмент. Комплексний підхід до управління дозволяє банку підтримувати фінансову стійкість та адаптуватися

до змін зовнішнього середовища.

2.2. Аналіз структури, обсягів та динаміки касових операцій банку

АТ «Ідея Банк» є одним із помітних учасників банківського ринку України та орієнтується на розвиток сучасних фінансових сервісів і вдосконалення якості обслуговування клієнтів. Впровадження інноваційних технологій сприяє підвищенню ефективності діяльності банку та зміцненню його конкурентних позицій.

Організація касової роботи здійснюється відповідно до вимог НБУ та чинного законодавства України. Касове обслуговування клієнтів забезпечують операційні каси, підрозділи перерахунку готівки та інші спеціалізовані приміщення. Структура касового вузла включає сховища, службові приміщення та зони для інкасаторів і працівників банку.

Для гарантування безпеки банк використовує системи контролю доступу, охоронні механізми та сучасне технічне обладнання. Робочі місця касирів оснащені комп'ютерною технікою, лічильниками банкнот і детекторами фальшивих купюр, що забезпечує швидке та надійне проведення операцій.

У кожному структурному підрозділі встановлюються ліміти залишків готівки. Надлишкові кошти передаються інкасаторам у спеціально опломбованих сумках, а в разі нестачі формується заявка на підкріплення каси. Такий порядок дозволяє підтримувати безперервне обслуговування клієнтів.

Касові операції банку охоплюють приймання й видачу готівки, валютно-обмінні операції, перевірку справжності банкнот та фінансовий моніторинг. Під час роботи з іноземною валютою здійснюється ідентифікація клієнтів і застосовуються офіційні курси конвертації.

Фінансова звітність банку підтверджує зростання активів і комісійних доходів. Основними джерелами прибутку залишаються операції з платіжними картками та іноземною валютою. Відповідно до даних табл. 2.7,

у 2025 році загальний обсяг комісійних доходів зріс до 12 025 315 тис. грн, що на 2 222 937 тис. грн більше порівняно з 2024 роком. Доходи від операцій із платіжними картками збільшилися на 135,70 %, а від валютних операцій — на 188,87 %. Водночас надходження від окремих розрахунково-касових і позабалансових операцій дещо скоротилися, хоча залишилися стабільними відносно попереднього періоду.

Таблиця 2.7

Динаміка комісійних доходів АТ «Ідея Банк» за 2023 - 2025 рр.

Комісійні доходи	2023	2024	2025	Абсолютне відхилення 2023 р до 2024 року, тис. грн	Відносне відхилення 2023 р до 2024 року, %
Всього комісійних доходів	12025315	9802378	9386603	2222937	122,68
Інші	200730	170612	151948	30118	117,65
Кредитне обслуговування клієнтів	155667	134625	107984	21042	115,63
Операції з іноземною валютою	231185	122407	140619	108778	188,87
Операції з пластиковими картками	8375467	6172062	6486284	2203405	135,70
Операції з цінними паперами	5304	4223	2770	1081	125,60
Позабалансові операції	56877	58270	48144	-1393	97,61
Розрахунково-касові операції	3000085	3140179	2448854	-140094	95,54

Джерело: сформовано на основі [14].

Позитивна динаміка прибутковості також спостерігалася за іншими напрямками діяльності банку, зокрема у сфері кредитного обслуговування клієнтів, проведення операцій із цінними паперами, а також здійснення інших банківських операцій.

Отже, результати аналізу динаміки комісійних доходів підтверджують наявність позитивних тенденцій у фінансовій діяльності банківської установи, що може бути наслідком ефективної політики управління ризиками, реалізації стратегії розвитку бізнесу та своєчасної адаптації до змін у фінансово-економічному середовищі.

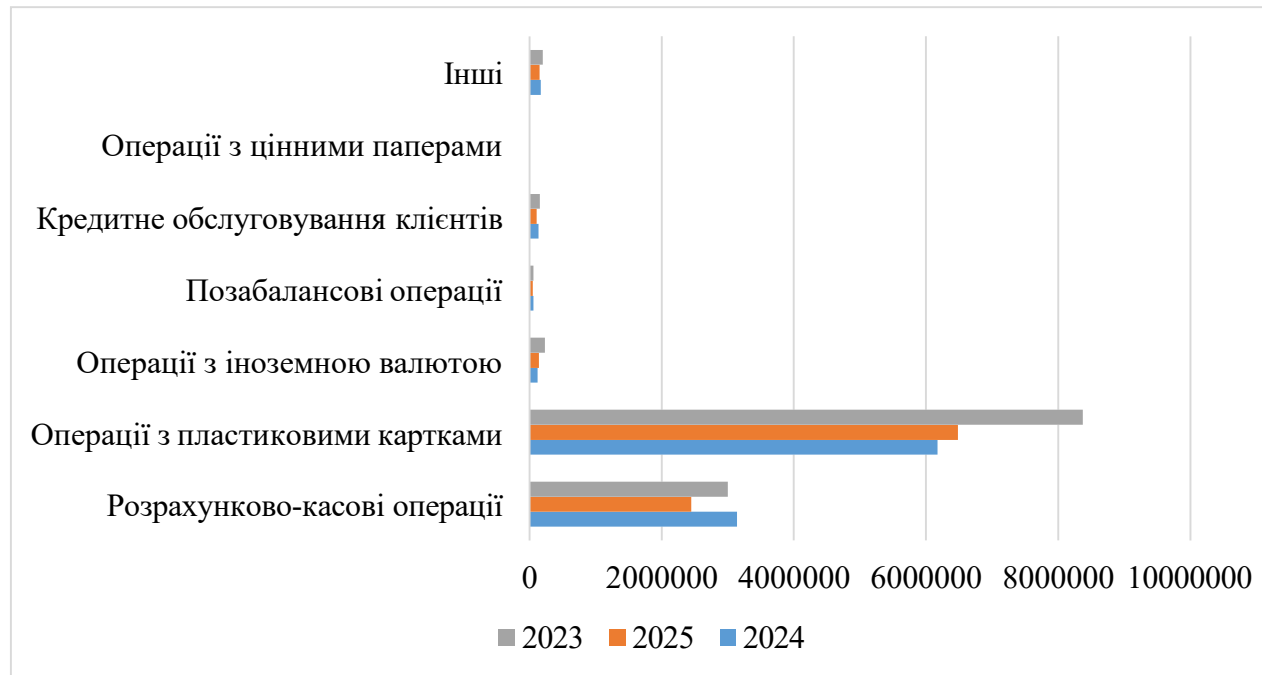

Рис. 2.3. Динаміка комісійних доходів АТ «Ідея Банк» за 2023-2025рр.

Джерело: сформовано на основі [14].

На основі даних таблиці 2.8 Див. дод Е. можна дійти висновку про збільшення питомої ваги операцій із пластиковими картками у структурі загальних комісійних доходів банку. Частка цього сегмента зросла з 62,96 % у 2024 році до 69,65 % у 2025 році, що свідчить про суттєвий вплив карткових операцій на формування загального обсягу доходів банківської установи.

Слід також відзначити підвищення питомої ваги операцій з іноземною валютою у структурі доходів банку, яка збільшилася з 1,25 % у 2024 році до 1,92 % у 2025 році. Така тенденція може свідчити про активізацію клієнтської діяльності у сфері валютних операцій та зростання попиту на відповідні банківські послуги.

Інші напрями діяльності, зокрема розрахунково-касові операції, кредитне обслуговування клієнтів та інші банківські операції, характеризувалися менш суттєвими змінами у структурі доходів. Зокрема, частка доходів від розрахунково-касових операцій скоротилася з 32,03 % у 2024 році до 24,95 % у 2025 році. Водночас позабалансові операції

залишалися відносно стабільними, а їх питома вага упродовж досліджуваного періоду коливалася в межах 0,5–0,6 %.

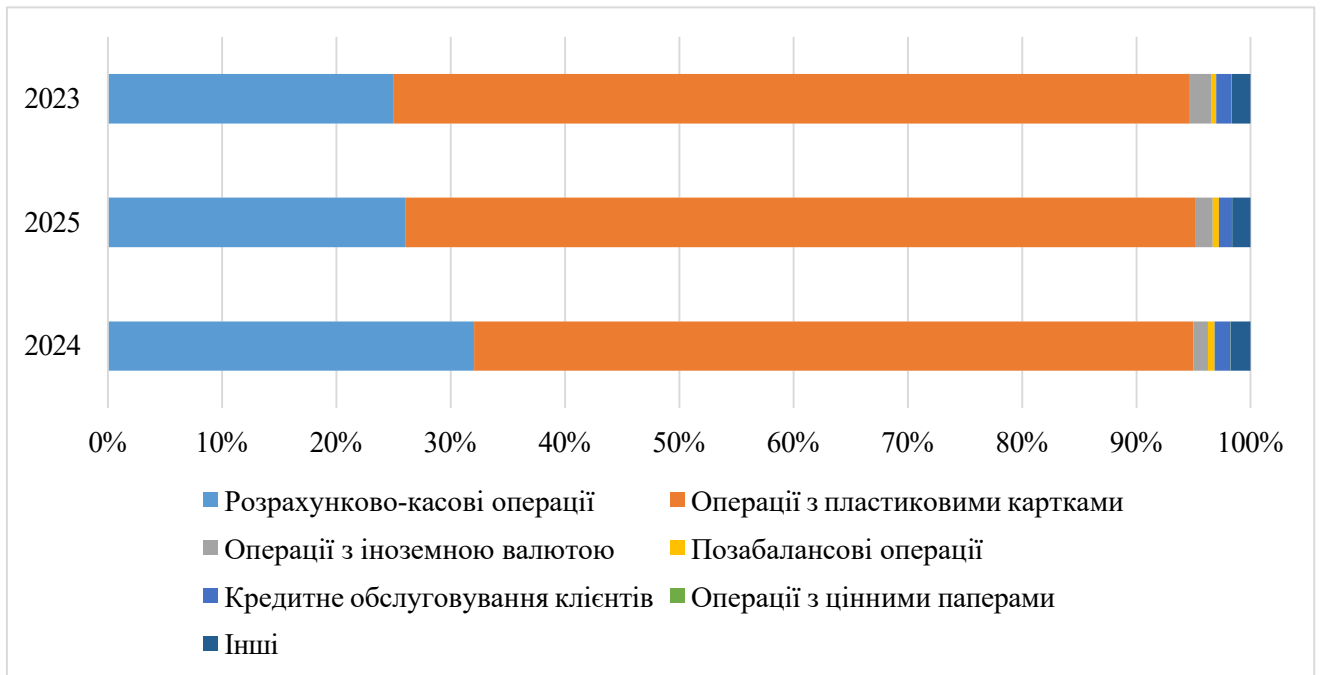

Рис. 2.4. Структура комісійних доходів АТ «Ідея Банк» за 2023-2025рр. [14].

У цілому структура комісійних доходів АТ «Ідея Банк» свідчить про посилення ролі операцій із пластиковими картками у формуванні фінансових результатів банківської установи. Зростання питомої ваги цього сегмента вказує на активний розвиток безготівкових розрахунків, підвищення рівня використання платіжних карток клієнтами та розширення спектра сучасних банківських сервісів. Така тенденція характеризує адаптацію банку до сучасних умов цифровізації фінансового сектору та зміни поведінки споживачів банківських послуг.

Поряд із цим спостерігається певне збільшення частки доходів від інших банківських операцій, зокрема операцій з іноземною валютою. Це може свідчити про активізацію валютних операцій клієнтів, підвищення попиту на конвертаційні послуги та зростання значення валютного сегмента у структурі банківської діяльності. Розширення таких напрямів діяльності сприяє диверсифікації джерел доходів банку та забезпечує підвищення ефективності його фінансової діяльності в умовах трансформації

банківського ринку.

Таблиця 2.9

Динаміка комісійних витрат АТ «Ідея Банк» за 2023-2025рр.

Комісійні витрати	2023	2024	2025	Абсолютне відхилення 2023 р до 2024 року, тис. грн	Відносне відхилення 2023 р до 2024 року, %
Всього комісійних доходів	5382718	3597784	3454371	1784934	149,61
Інші	10011	10465	11478	-454	95,66
Операції з іноземною валютою	118606	32929	39778	85677	360,19
Операції з пластиковими картками	5110724	3410208	3276339	1700516	149,87
Операції з цінними паперами	4917	6171	1617	-1254	79,68
Позабалансові операції	25036	12181	16701	12855	205,53
Розрахунково-касові операції	113424	125830	108458	-12406	90,14

Джерело: сформовано на основі [14].

Аналіз показників, наведених у таблиці 2.9, дає можливість простежити суттєві зміни у структурі витрат АТ «Ідея Банк» за окремими напрямками діяльності. Особливу увагу слід приділити динаміці витрат, пов'язаних з операціями із пластиковими картками. Упродовж періоду з 2024 по 2025 рік їх обсяг зріс на 149,87 %, досягнувши у 2025 році значення 5 110 724 тис. грн. Така тенденція свідчить про активізацію використання клієнтами карткових продуктів банку, розширення безготівкових розрахунків та підвищення популярності електронних платіжних інструментів у сучасній банківській системі. Крім того, збільшення витрат у цьому сегменті може бути пов'язане з розвитком цифрових сервісів, удосконаленням платіжної інфраструктури та розширенням функціональних можливостей карткових продуктів.

Важливою тенденцією також стало істотне зростання витрат за операціями з іноземною валютою. У 2025 році цей показник збільшився на 360,19 % порівняно з 2024 роком та досяг 118 606 тис. грн. Такі зміни можуть свідчити про зростання обсягів міжнародних валютних операцій, підвищення

попиту клієнтів на конвертаційні послуги, а також про посилення активності банку у сфері валютного обслуговування. Додатковим фактором впливу могли стати зміни валютного ринку та коливання офіційного курсу іноземних валют.

Водночас у структурі витрат спостерігалось скорочення витрат за операціями з цінними паперами. У 2025 році їх обсяг зменшився на 79,68 % порівняно з попереднім роком. Така динаміка може бути результатом перегляду інвестиційної політики банку, оптимізації портфеля цінних паперів або зміни підходів до управління фінансовими активами в умовах нестабільного економічного середовища.

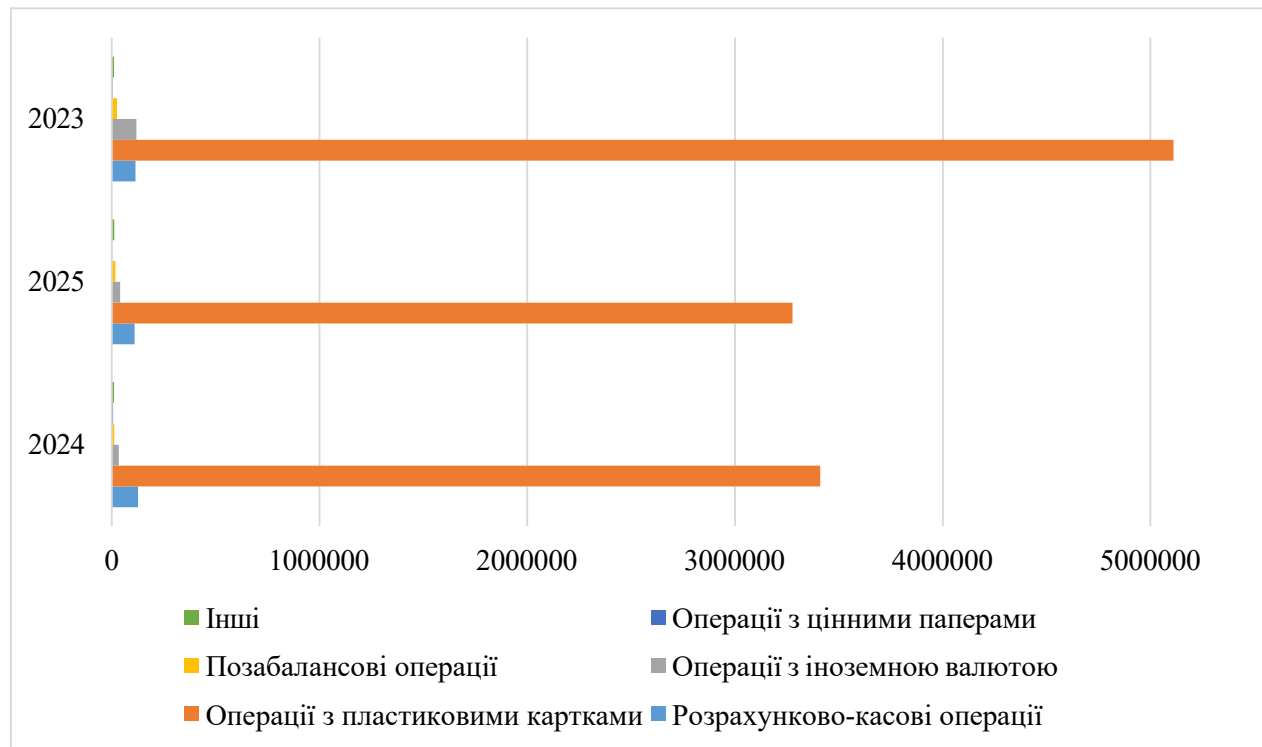

Рис. 2.5. Динаміка комісійних витрат АТ «Ідея Банк» за 2023-2025рр.[14]

У цілому структура комісійних витрат АТ «Ідея Банк» свідчить про суттєве зростання витрат, пов'язаних із обслуговуванням карткових операцій та проведенням операцій з іноземною валютою. Така тенденція може вказувати на активний розвиток банківських послуг у зазначених сегментах, розширення клієнтської бази та збільшення обсягів безготівкових розрахунків. Крім того, підвищення витрат у цих напрямках пов'язане із

впровадженням сучасних цифрових технологій, модернізацією платіжної інфраструктури та підвищенням рівня технічного забезпечення банківських сервісів.

Зростання витрат на карткове обслуговування також відображає тенденцію до збільшення популярності електронних платіжних інструментів серед населення та суб'єктів господарювання. Водночас розширення операцій з іноземною валютою свідчить про активізацію валютних операцій клієнтів, збільшення попиту на конвертаційні послуги та посилення ролі валютного сегмента у структурі банківської діяльності. У сучасних умовах функціонування фінансового ринку такі процеси є характерними для банківських установ, які активно адаптуються до змін економічного середовища та розвитку міжнародних фінансових відносин.

Аналіз структури комісійних витрат АТ «Ідея Банк» за 2024–2025 роки дає можливість виокремити низку ключових тенденцій та оцінити особливості формування витрат банку за окремими напрямками діяльності, що відображено у таблиці 2.10.

У структурі комісійних витрат АТ «Ідея Банк» провідне місце й надалі займають операції з пластиковими картками, частка яких становить близько 95 % загального обсягу витрат за цим напрямом. Така тенденція підтверджує вагомую роль карткових послуг у діяльності банківської установи та свідчить про високий рівень поширення безготівкових розрахунків серед клієнтів банку.

Упродовж досліджуваного періоду обсяг витрат на зазначені операції зріс на 49,87%, досягнувши у 2023 році рівня 5 110 724 тис. грн. Така тенденція свідчить про активізацію використання платіжних карток клієнтами банківської установи та розширення масштабів проведення відповідних транзакцій. Водночас суттєві зміни простежуються у сфері операцій з іноземною валютою: у 2023 році витрати за цим напрямом збільшилися на 360,19% порівняно з 2024 роком і становили 118 606 тис. грн. Зазначена динаміка може вказувати на інтенсифікацію міжнародних

валютних операцій та підвищення попиту на відповідні банківські послуги.

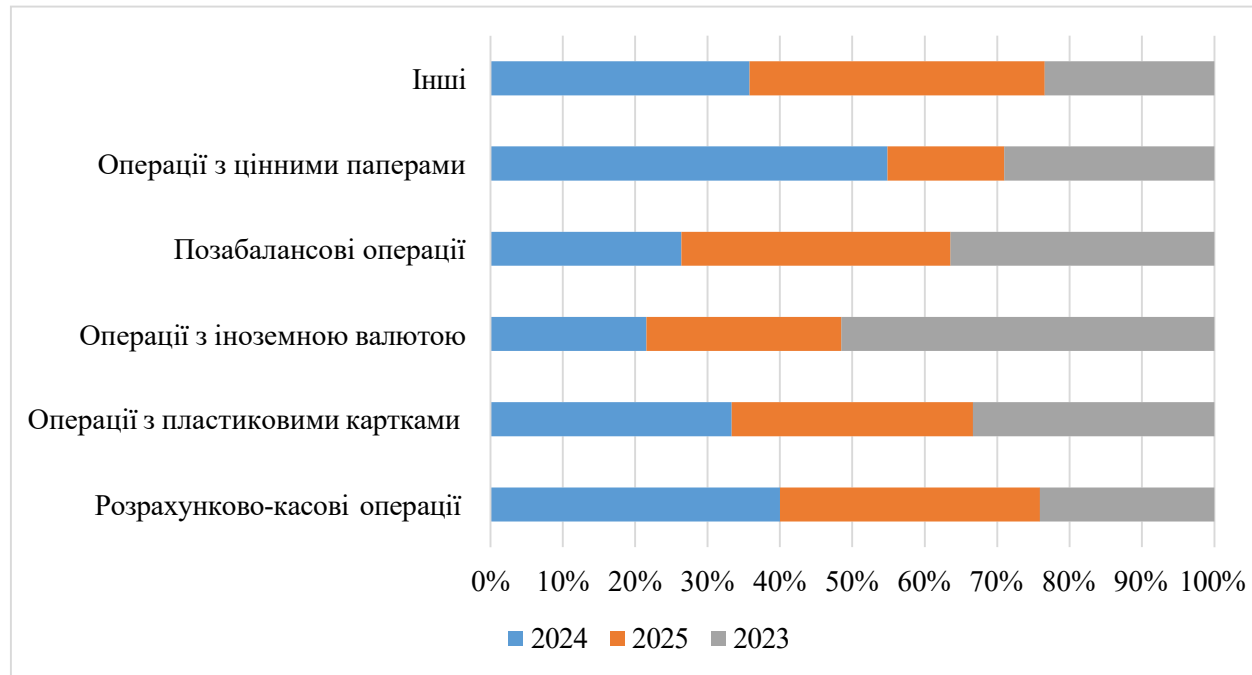

Рис. 2.6. Структура комісійних витрат АТ «Ідея Банк» за 2023-2025рр.[14]/

Варто зауважити, що витрати на розрахунково-касове обслуговування характеризувалися відносною стабільністю, а у 2023 році їх обсяг скоротився до 113 424 тис. грн. Імовірною причиною такого зниження є впровадження заходів щодо оптимізації внутрішніх банківських процесів та підвищення ефективності здійснення операцій у цьому сегменті. Загалом структура комісійних витрат АТ «Ідея Банк» засвідчує зростання клієнтської активності у сфері карткових послуг, а також розширення обсягів міжнародних валютних розрахунків, що безпосередньо відображається на збільшенні комісійних витрат за відповідними напрямками діяльності [табл. 2.7; 14].

Аналіз динаміки доходів і витрат АТ «Ідея Банк» за розрахунково-касовими операціями упродовж 2023–2025 рр. свідчить про зміну обсягів отриманих доходів у зазначеному сегменті. Зокрема, у 2023 році доходи від розрахунково-касового обслуговування становили 3 140 179 тис. грн, у 2025 році відбулося їх скорочення до 2 448 854 тис. грн, тоді як у 2023 році спостерігалось подальше зростання показника до 3 000 085 тис. грн (рис. 2.7). Наведені зміни можуть свідчити про поступове відновлення обсягів

банківських операцій після спаду, зафіксованого у 2025 році.

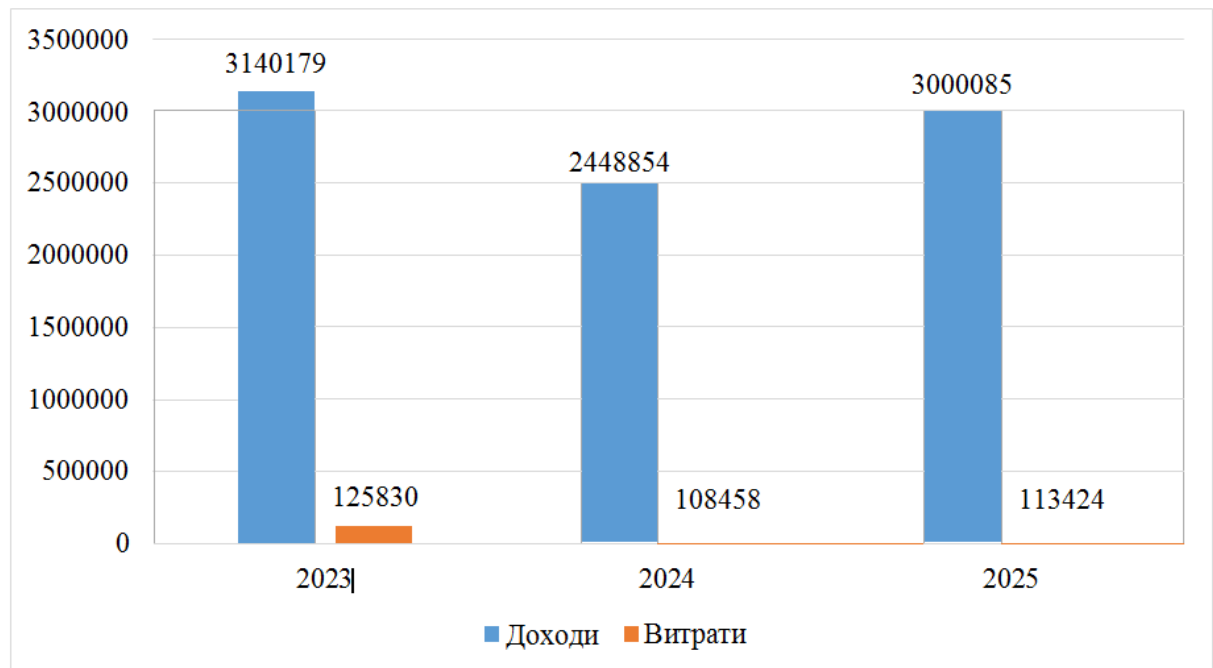

Рис. 2.7. Динаміка доходів та витрат АТ «Ідея Банк» на розрахунково-касові операції за 2023-2025рр. [14]

У 2024 році витрати на здійснення розрахунково-касових операцій становили 125 830 тис. грн, однак у 2025 році відбулося їх скорочення до 108 458 тис. грн. Водночас у 2023 році зафіксовано повторне зростання цього показника до рівня 113 424 тис. грн. Незважаючи на наявність певних коливань, загальний обсяг витрат упродовж аналізованого періоду залишався відносно незначним у співвідношенні з отриманими доходами, що може свідчити про належний рівень управління розрахунково-касовими операціями та ефективність організації банківської діяльності [табл. 2.8; 15].

Загальна тенденція розвитку доходів від розрахунково-касового обслуговування демонструє поступове зростання, попри окремі зміни у динаміці показників. Така ситуація характеризує покращення фінансових результатів банківської установи та свідчить про підвищення ефективності здійснення операційної діяльності. Збільшення обсягів комісійних доходів є підтвердженням зростання кількості платежів, які проходять через АТ «Ідея Банк», що, відповідно, позитивно впливає на формування прибутку банку та

зміцнення його фінансового становища.

В умовах високого рівня конкуренції між банківськими установами України особливого значення набувають технологічні інновації та якість обслуговування клієнтів, які дедалі частіше визначають вибір споживачами фінансових послуг конкретного банку. З огляду на це, АТ «Ідея Банк» здійснює активну діяльність щодо вдосконалення власної інфраструктури та підвищення рівня сервісу, зокрема розширює мережу відділень на території країни, впроваджує інклюзивні умови доступу для осіб з обмеженими можливостями, організовує професійне навчання працівників касового обслуговування та інтегрує сучасні технологічні рішення у банківські процеси [14].

Основним джерелом формування доходів АТ «Ідея Банк», як і більшості банківських установ, залишаються процентні доходи, частка яких становить близько 70% загального обсягу надходжень. До цієї категорії належать доходи, отримані від кредитних операцій, інвестицій у цінні папери, а також інших фінансових інструментів і банківських операцій [14].

2.3. Оцінка ефективності організації касового обслуговування та внутрішнього контролю в АТ «Ідеябанк»

Касові операції є важливою складовою діяльності банку, оскільки забезпечують рух значних обсягів готівки та впливають на фінансову стійкість установи. Саме тому НБУ встановлює чіткі вимоги до організації касової роботи, контролю та документального оформлення операцій [14].

Банки зобов'язані дотримуватися принципів безпеки, надійності й ефективності, використовуючи автоматизовані системи контролю та сучасні засоби моніторингу. Операції з готівкою обов'язково відображаються у бухгалтерському обліку, що забезпечує прозорість фінансової діяльності [14].

Нормативи НБУ також визначають обмеження на готівкові розрахунки: до 400 тис. грн для юридичних осіб і до 150 тис. грн для фізичних осіб. Такі вимоги спрямовані на посилення фінансового контролю та запобігання

тіньовим операціям [14].

Облікова політика АТ «Ідея Банк» базується на законодавстві України, стандартах фінансової звітності та внутрішніх регламентах банку [24]. Її застосування забезпечує достовірне відображення фінансових результатів і правильність складання звітності [25].

Одним із основних банківських продуктів є поточний рахунок, який дозволяє клієнтам здійснювати перекази, зберігати кошти та користуватися дистанційними сервісами. Для його відкриття клієнт подає пакет документів, проходить ідентифікацію та укладає договір із банком. Після внесення першого платежу клієнт отримує реквізити для подальших розрахунків [14].

Поточний рахунок забезпечує можливість поповнення коштів, отримання соціальних виплат і заробітної плати, проведення платежів та зняття готівки через банкомати чи каси. Важливу роль відіграє інтернет-банкінг, який дозволяє дистанційно виконувати фінансові операції та контролювати рух коштів.

АТ «Ідея Банк» надає клієнтам виписки щодо стану рахунків у паперовій або електронній формі, що підвищує прозорість обслуговування та контроль за фінансовими ресурсами.

Касові операції здійснюються лише на підставі належно оформлених документів, серед яких заяви на переказ готівки, прибуткові касові ордери та платіжні документи. Вони використовуються для зарахування коштів на рахунки, оплати комунальних послуг, податків, штрафів та інших платежів. Такий порядок забезпечує контроль за рухом готівки й своєчасне відображення операцій у бухгалтерському обліку [14].

Організація роботи з поточними рахунками та касовими операціями в АТ «Ідея Банк» ґрунтується на принципах законності, безпеки й оперативності фінансових операцій. Використання автоматизованих систем і дистанційних сервісів сприяє покращенню якості обслуговування та зміцненню позицій банку на фінансовому ринку України [14].

Порядок відкриття та закриття рахунків регламентується постановою

Правління НБУ від 29.07.2025 № 162. Аналітичний облік готівкових операцій ведеться за валютами, клієнтами та видами операцій із використанням додаткових параметрів і реквізитів договорів.

Документообіг касових операцій в АТ «Ідея Банк» організований відповідно до вимог законодавства, нормативів НБУ та внутрішніх положень банку [24]. Кожна операція супроводжується належним оформленням документів, що забезпечує контроль за рухом коштів і достовірність бухгалтерського обліку.

Оформлення касових документів здійснюється клієнтом або працівником банку через автоматизовану систему. Особлива увага приділяється правильності реквізитів, оскільки підпис клієнта підтверджує законність проведення операції.

Документальне забезпечення має важливе значення для внутрішнього контролю, фінансової звітності та проведення аудиту [14]. Основним документом взаємовідносин між банком і клієнтом є договір банківського обслуговування, який визначає умови користування послугами, права сторін та порядок здійснення операцій.

Для виконання фінансових операцій клієнти подають заявки на переказ коштів, відкриття депозитів або оформлення кредитів. Значна частина таких документів формується через електронні сервіси, що прискорює обслуговування.

Підтвердженням проведення операцій виступають квитанції, розписки та інші первинні документи, які засвідчують факт внесення або отримання коштів. Вони мають доказове значення у разі виникнення спірних ситуацій.

Обов'язковою складовою банківського обслуговування є ідентифікація клієнтів відповідно до вимог фінансового моніторингу. Для цього використовуються паспортні дані, реєстраційний номер платника податків та інші документи, необхідні для відкриття рахунків і проведення операцій із коштами [14].

Суттєве значення у процесі організації документообігу мають

нормативно-правові акти, які регламентують банківську діяльність. До них належать закони України, постанови Національного банку України, внутрішньобанківські положення та інструкції, що визначають порядок здійснення фінансових операцій, ведення бухгалтерського обліку та формування звітності. Використання нормативної бази забезпечує єдині підходи до оформлення документації та сприяє підвищенню рівня правового регулювання банківської діяльності.

У процесі здійснення окремих банківських операцій можуть використовуватися додаткові документи, необхідність яких залежить від специфіки конкретної послуги. Наприклад, при оформленні кредитів під заставу нерухомого майна або транспортних засобів клієнти повинні надати документи, що підтверджують право власності на відповідне майно. У разі проведення валютних операцій або міжнародних переказів можуть вимагатися додаткові підтверджувальні документи щодо джерел походження коштів чи цільового призначення платежу.

Для забезпечення належного рівня документального оформлення банківських операцій усі документи повинні відповідати встановленим вимогам щодо форми та змісту. Вони мають містити необхідні реквізити, підписи уповноважених осіб, а в окремих випадках - печатки чи електронні засоби підтвердження достовірності інформації. Крім того, документи повинні відповідати вимогам законодавства України та внутрішнім нормативним актам банку. Особлива увага приділяється збереженню документації протягом визначеного законодавством терміну, що забезпечує можливість проведення перевірок, аудиту та підтвердження здійснених операцій у майбутньому [14].

Працівник операційної каси АТ «Ідея Банк» у процесі здійснення касового обслуговування клієнтів виконує комплекс контрольних процедур, спрямованих на забезпечення законності, достовірності та правильності проведення фінансових операцій. Одним із основних етапів є перевірка правильності оформлення касових документів, зокрема повноти заповнення

всіх обов'язкових реквізитів, відповідності зазначених даних встановленим вимогам та наявності підписів відповідальних осіб, які мають право санкціонувати проведення таких операцій. Крім цього, касир здійснює перевірку документа, що посвідчує особу клієнта, а також звіряє підпис одержувача коштів із даними, зазначеними у відповідних документах. Подібні заходи спрямовані на мінімізацію ризиків фінансових порушень, запобігання шахрайським діям та забезпечення належного рівня внутрішнього контролю в банківській установі [24].

Під час приймання готівкових коштів від клієнтів працівник операційної каси здійснює обов'язковий покупюрний перерахунок банкнот і монет суцільним методом. Такий порядок дозволяє перевірити достовірність, цілісність та платіжність грошових знаків, а також уникнути помилок у визначенні фактичної суми внесених коштів. Особлива увага приділяється виявленню пошкоджених або сумнівних банкнот, що відповідає вимогам Національного банку України щодо організації готівкового обігу та контролю за справжністю національної валюти. Використання сучасних технічних засобів перевірки готівки сприяє підвищенню ефективності касового обслуговування та забезпечує належний рівень фінансової безпеки.

У процесі видачі готівки з каси банку застосовується інший порядок проведення операцій. Банкноти можуть видаватися клієнтам у сформованих пачках без додаткового перерахунку, а монети - у мішках із непошкодженою упаковкою. Водночас за потреби касир може здійснювати окремий покупюрний перерахунок банкнот та монет безпосередньо перед видачею коштів клієнту. Така практика сприяє забезпеченню точності розрахунків та підвищує рівень довіри клієнтів до банківської установи. Усі касові операції здійснюються виключно в межах операційного часу банку або у післяопераційний період відповідно до встановлених внутрішніх процедур.

Особливе значення у системі документального оформлення касових операцій має фіксація часу проведення фінансових операцій. На первинних касових документах обов'язково зазначається поточна дата здійснення

операції протягом операційного дня. Якщо ж операція проводиться після завершення основного операційного часу банку, на документах додатково проставляється спеціальний кутовий штамп «післяопераційний час». Це забезпечує належне розмежування операцій за часом їх виконання та сприяє коректному відображенню інформації у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності [14].

У разі внесення готівкових коштів до операційної каси банку клієнту видається квитанція прибуткового касового ордера або інший примірник відповідного документа, який підтверджує факт приймання готівки банківською установою. Така квитанція є офіційним документальним підтвердженням здійснення фінансової операції та містить інформацію про суму внесених коштів, дату проведення операції, реквізити платника та інші необхідні дані. Використання прибуткових касових документів забезпечує прозорість руху готівкових коштів та створює належну доказову базу для подальшого бухгалтерського обліку.

Аналогічний порядок застосовується і під час видачі готівкових коштів з каси банку. Один із примірників видаткового касового документа передається особі, яка отримує кошти, що підтверджує завершення операції та факт отримання готівки. Документальне підтвердження касових операцій є важливим елементом внутрішнього контролю банку, оскільки дозволяє здійснювати подальшу перевірку правильності проведених розрахунків та забезпечує належний рівень фінансової дисципліни.

Після завершення обслуговування клієнтів наприкінці операційного дня працівники каси здійснюють підрахунок загальних сум за всіма оформленими касовими документами. Така процедура передбачає звірку фактичних залишків готівкових коштів із даними бухгалтерського обліку та підтверджує правильність проведених операцій. У разі виявлення розбіжностей проводиться додаткова перевірка документів і касових залишків для встановлення причин невідповідності. Проведення щоденного контролю сприяє підвищенню надійності системи обліку та мінімізації

ризиків виникнення фінансових помилок або зловживань [14].

Таким чином, система первинного обліку касових операцій в АТ «Ідея Банк» організована відповідно до положень облікової політики банку та вимог чинного бухгалтерського законодавства України. Застосування чітко визначених процедур документального оформлення, перевірки касових документів, контролю за рухом готівкових коштів і щоденного узгодження касових залишків забезпечує належний рівень достовірності бухгалтерського обліку, підвищує ефективність внутрішнього контролю та сприяє забезпеченню фінансової стабільності банківської установи.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В АТ «ІДЕЯБАНК»

3.1. Сучасні тенденції цифровізації касового обслуговування у банківській системі України

Модернізація послуг розрахунково-касового обслуговування є одним із ключових напрямів розвитку сучасної банківської системи, оскільки саме від ефективності організації розрахунків значною мірою залежить результативність функціонування фінансової установи, швидкість проведення операцій та рівень задоволеності клієнтів банківськими послугами. Основною метою вдосконалення системи РКО виступає забезпечення високого рівня надійності та оперативності здійснення платежів, оптимізація внутрішніх процесів банку, а також підвищення якості фінансового сервісу в умовах динамічного розвитку цифрових технологій та посилення конкуренції на ринку банківських послуг [26].

Сучасні банки працюють в умовах значного інформаційного навантаження, тому автоматизація документообігу є важливою умовою підвищення ефективності діяльності. Використання цифрових технологій дає змогу скоротити час обробки документів, зменшити кількість помилок та оптимізувати використання ресурсів.

Інноваційні рішення сприяють розвитку дистанційного банківського обслуговування та переходу до електронних форматів взаємодії з клієнтами. Завдяки цьому підвищується швидкість операцій, рівень захисту інформації та якість фінансових послуг, що позитивно впливає на конкурентоспроможність банків [26].

Розвиток інтернет-технологій зумовлює збільшення частки електронних платежів у структурі банківських операцій. Сучасні клієнти отримують можливість проводити фінансові операції дистанційно за допомогою смартфонів чи комп'ютерів, що забезпечує доступність і безперервність банківського обслуговування [24].

Важливим напрямом розвитку РКО є впровадження безпаперових

технологій. Електронний документообіг спрощує обробку інформації, прискорює виконання операцій та зменшує витрати на зберігання документації. Це дозволяє банкам підвищити ефективність внутрішніх процесів і покращити якість обслуговування клієнтів [14].

Правовою основою електронного обслуговування є договір між банком і клієнтом, у якому визначаються умови використання дистанційних сервісів. Для захисту електронних документів застосовується цифровий підпис та криптографічні методи захисту даних, що забезпечують безпечність фінансових операцій [14].

Банківські установи також удосконалюють систему розрахунково-касового обслуговування шляхом розширення спектра послуг і впровадження клієнтоорієнтованого підходу. Це сприяє зміцненню ринкових позицій банків та підвищенню довіри користувачів до фінансових установ.

Крім того, важливим завданням банків є скорочення часу, який клієнти витрачають на здійснення розрахунково-касових операцій. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом автоматизації обслуговування, розвитку дистанційних каналів комунікації, використання систем електронних платежів та впровадження інноваційних технологічних рішень. Не менш важливим фактором залишається гарантування безпеки фінансових ресурсів клієнтів, що потребує постійного вдосконалення систем інформаційного захисту, механізмів контролю за проведенням операцій та засобів протидії фінансовому шахрайству. У сукупності зазначені напрями розвитку сприяють підвищенню ефективності функціонування банківських установ та формуванню сучасної моделі розрахунково-касового обслуговування, орієнтованої на потреби клієнтів і вимоги цифрової економіки [14].

Автоматизація банківських процесів із використанням технологій штучного інтелекту набуває все більшого значення у розвитку сучасної фінансової системи, оскільки дозволяє суттєво підвищити ефективність діяльності банківських установ та оптимізувати процес прийняття управлінських рішень. Застосування інтелектуальних алгоритмів сприяє

скороченню витрат на трудові ресурси завдяки автоматизації значної частини рутинних операцій, що, своєю чергою, дозволяє працівникам концентруватися на виконанні більш складних та стратегічно важливих завдань. Крім цього, використання штучного інтелекту забезпечує суттєве підвищення швидкості обробки інформації та проведення фінансових операцій, що позитивно впливає на якість обслуговування клієнтів і скорочує час отримання банківських послуг [27].

Важливою перевагою впровадження інтелектуальних систем є також зменшення ризику виникнення помилок і фінансового шахрайства. Сучасні програмні комплекси здатні аналізувати значні масиви даних, виявляти нетипові операції та оперативно реагувати на потенційні загрози. Завдяки використанню алгоритмів машинного навчання банки отримують можливість здійснювати постійний моніторинг фінансових потоків і підвищувати рівень безпеки банківських операцій. Окрім цього, технології штучного інтелекту дозволяють забезпечити більш високий рівень персоналізації фінансових послуг, оскільки аналіз поведінки клієнтів та історії їх операцій створює умови для формування індивідуальних рекомендацій і пропозицій відповідно до потреб конкретного користувача. У сукупності зазначені переваги роблять використання штучного інтелекту одним із ключових напрямів підвищення конкурентоспроможності банківських установ та вдосконалення їхньої діяльності [28, с.190].

Не менш важливим інноваційним напрямом розвитку банківської сфери є впровадження блокчейн-технологій, які забезпечують високий рівень прозорості та захищеності фінансових операцій. Основою функціонування блокчейну є використання криптографічних методів захисту інформації, що дозволяє шифрувати та верифікувати транзакції, роблячи їх стійкими до несанкціонованих змін або зовнішнього втручання. Завдяки цьому значно зменшується ризик шахрайських дій та підвищується рівень довіри до банківських операцій [28, с.192].

Особливістю блокчейн-технології є функціонування розподіленої бази

даних, доступ до якої мають усі учасники мережі. Такий підхід забезпечує відкритість і прозорість фінансових операцій, оскільки кожна транзакція може бути перевірена зацікавленими сторонами. Це створює додаткові механізми контролю за рухом коштів та сприяє запобіганню фінансовим маніпуляціям. Водночас блокчейн дозволяє здійснювати фінансові операції без участі посередників, що забезпечує скорочення витрат на обслуговування транзакцій та мінімізує ризики затримок при проведенні платежів.

Важливою характеристикою блокчейн-технології є також можливість безперервного та оперативного проведення транзакцій у цілодобовому режимі. Це дозволяє значно підвищити ефективність банківського обслуговування та забезпечити швидке виконання фінансових операцій незалежно від часу доби чи географічного розташування учасників. Крім того, інформація, що міститься у блокчейні, зберігається у незмінному вигляді протягом тривалого часу, що сприяє захисту даних від втрати, підробки чи фальсифікації історії проведених операцій. Таким чином, використання блокчейн-технологій стає важливим інструментом забезпечення надійності, безпеки та прозорості фінансових процесів у банківському секторі.

Суттєвий вплив на розвиток сучасного банківського обслуговування мають мобільні технології, які значно розширюють доступ клієнтів до фінансових послуг та сприяють оптимізації діяльності банківських установ. Використання мобільних додатків і систем онлайн-банкінгу дозволяє клієнтам здійснювати фінансові операції, контролювати стан рахунків, оплачувати послуги та проводити перекази коштів у будь-який час і незалежно від місця перебування. Такий формат обслуговування забезпечує високий рівень мобільності та зручності для користувачів банківських послуг [29].

Поширення цифрових каналів обслуговування також дозволяє банкам суттєво скорочувати витрати, пов'язані з утриманням фізичних відділень, оплатою праці персоналу та забезпеченням інфраструктури. Використання

дистанційних сервісів сприяє оптимізації операційних витрат і підвищенню економічної ефективності діяльності банківських установ. Крім того, цифрові платформи характеризуються високою гнучкістю, оскільки дозволяють швидко впроваджувати зміни та адаптувати банківські продукти до актуальних потреб клієнтів і тенденцій фінансового ринку.

Мобільні додатки та електронні сервіси створюють додаткові можливості для збору й аналізу інформації про поведінку користувачів банківських послуг. Це дозволяє фінансовим установам здійснювати більш точне сегментування клієнтів, формувати персоналізовані пропозиції та підвищувати якість сервісу. У результаті розвиток цифрових каналів обслуговування сприяє трансформації банківської діяльності у сучасний, технологічно орієнтований та доступний сервіс, що відповідає вимогам цифрової економіки та сучасним очікуванням споживачів фінансових послуг [30].

Одним із сучасних напрямів цифрової трансформації банківської системи є розвиток Open-банкінгу, який передбачає інтеграцію банківських установ, сторонніх організацій та технологічних провайдерів у межах єдиної інформаційної мережі для обміну даними та надання фінансових послуг. Такий підхід створює умови для більш ефективної взаємодії між учасниками фінансового ринку, спрощує доступ до банківських сервісів та сприяє формуванню інноваційних продуктів для клієнтів. Однією з основних переваг Open-банкінгу є можливість оптимізації витрат банківських установ шляхом скорочення потреби у великому штаті працівників та зменшення витрат на традиційне персональне обслуговування клієнтів. Водночас впровадження цієї технології супроводжується певними ризиками, серед яких особливе місце займають технічні збої, ймовірність несанкціонованого доступу до інформації та кібератаки, що можуть призвести до втрати конфіденційних даних користувачів. Крім того, створення та підтримка систем Open-банкінгу потребують значних фінансових ресурсів і тривалого часу для технічної адаптації та інтеграції [31, с.44].

Важливу роль у розвитку сучасних банківських технологій відіграє концепція Інтернету речей (IoT), яка дозволяє оптимізувати функціонування банківських установ за допомогою автоматизованих пристроїв та систем збору інформації. Використання IoT-технологій забезпечує можливість скорочення чисельності персоналу, мінімізації витрат на технічне обслуговування та підвищення ефективності управління банківською інфраструктурою. Крім цього, застосування інтелектуальних пристроїв дозволяє аналізувати рівень використання банкоматів у конкретних регіонах, що створює можливість коригування їх кількості відповідно до потреб клієнтів. Такий підхід сприяє більш раціональному розміщенню банківського обладнання та скороченню часу очікування користувачів під час здійснення фінансових операцій [28].

У процесі цифровізації банківської діяльності особливого значення набуває забезпечення кібербезпеки, оскільки сучасні банківські установи активно використовують дистанційні канали обслуговування, мобільні додатки та електронні платіжні системи. Розширення цифрового середовища створює додаткові ризики, пов'язані з можливими кібератаками, шахрайськими операціями та несанкціонованим втручанням у роботу фінансових систем. Наслідком таких загроз можуть бути фінансові втрати банківських установ, порушення безперервності надання послуг, витрати на відновлення систем, а також зниження рівня довіри клієнтів до банківського сектору. У зв'язку з цим банки змушені постійно інвестувати у вдосконалення систем кіберзахисту, розробку комплексних стратегій інформаційної безпеки та підготовку персоналу до протидії сучасним кіберзагрозам [28].

Одним із перспективних напрямів технологічного розвитку банківської сфери є використання хмарних технологій, які передбачають розміщення інформаційної інфраструктури у віртуальному середовищі та організацію віддалених каналів зв'язку між банком і клієнтами. Застосування хмарних рішень забезпечує гнучкість у використанні ресурсів, можливість швидкого

масштабування сервісів та доступ до додаткових функціональних можливостей. Водночас банки можуть формувати так звані «гібридні» хмарні середовища, адаптовані до потреб конкретних клієнтів або напрямів діяльності. Важливою перевагою хмарних технологій є також забезпечення додаткового рівня захисту інформації, резервного зберігання даних та безперервності функціонування банківських систем [33].

Суттєве значення для підвищення рівня безпеки банківських операцій має використання біометричних технологій, зокрема голосової ідентифікації клієнтів. Голосова біометрія ґрунтується на аналізі унікальних характеристик голосу людини та дозволяє швидко підтвердити особу користувача без необхідності введення додаткових персональних даних або кодів доступу. Використання таких технологій сприяє підвищенню рівня захисту рахунків і персональної інформації клієнтів, а також дозволяє скоротити тривалість обслуговування під час взаємодії з операторами контактних центрів. Біометричні системи ідентифікації дедалі активніше інтегруються у сучасні банківські сервіси, забезпечуючи поєднання високого рівня безпеки та зручності користування фінансовими послугами [34].

Загалом застосування інноваційних технологій у банківському секторі є важливою умовою забезпечення ефективного функціонування фінансових установ у цифрову епоху. Використання сучасних цифрових рішень дозволяє банкам оптимізувати використання ресурсів, скорочувати операційні витрати, удосконалювати якість обслуговування клієнтів та підвищувати рівень інформаційної безпеки. Крім того, впровадження інновацій сприяє зміцненню конкурентних позицій банківських установ, розширенню їхньої присутності на фінансовому ринку та формуванню сучасної моделі банківського обслуговування, орієнтованої на потреби клієнтів і вимоги цифрової економіки [35].

3.2. Шляхи удосконалення розрахунково-касового обслуговування в АТ «Ідея Банк»

Хмарні обчислення у сучасних умовах виступають одним із базових

елементів цифрової трансформації банківської системи та інших секторів економіки, забезпечуючи нові можливості для обробки, зберігання й аналізу інформації. Активний розвиток інформаційних технологій, збільшення обсягів цифрових даних та потреба у швидкому доступі до аналітичної інформації формують необхідність використання інноваційних технологічних рішень, здатних забезпечити високий рівень продуктивності та безперервності функціонування фінансових установ. У таких умовах хмарні технології стають важливим інструментом модернізації банківської діяльності, оскільки дозволяють оптимізувати операційні процеси, скорочувати витрати на технічну інфраструктуру та підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами [36].

Хмарні технології відіграють важливу роль у діяльності сучасних банків, оскільки забезпечують швидке накопичення, обробку та аналіз великих обсягів інформації. Використання хмарних платформ дозволяє фінансовим установам інтегрувати дані з різних джерел, оцінювати ризики, прогнозувати ринкові зміни та приймати більш ефективні управлінські рішення [36].

Застосування хмарної інфраструктури сприяє вдосконаленню бізнес-моделей банків і створенню нових джерел доходу. Аналіз великих масивів даних допомагає точніше визначати потреби клієнтів, формувати персоналізовані фінансові продукти та швидко адаптуватися до змін економічного середовища. Водночас банки отримують можливість масштабувати технічні ресурси без значних витрат на обладнання.

Перевагою хмарних рішень є також забезпечення безперервності банківської діяльності. Використання резервних серверів мінімізує ризики втрати інформації, а доступність цифрових сервісів підвищує якість дистанційного обслуговування клієнтів [36].

Міжнародна практика підтверджує ефективність таких технологій. Зокрема, сервіс «Dynamic Life – Home» банку First National Bank дозволяє клієнтам контролювати кредитну заборгованість у режимі реального часу, а

«CommBank Benefits Finder» автоматизує пошук державних пільг і фінансової підтримки. Проєкт «Road to Paperless Banking Empowered by Blockchain Technology» у PKO Bank Polski забезпечує перехід до безпаперового банкінгу із застосуванням блокчейну та хмарних сервісів [35; 37].

Отже, хмарні обчислення є важливим чинником цифрової трансформації банківської системи, оскільки сприяють оптимізації бізнес-процесів, підвищенню якості фінансових послуг та розвитку інноваційних моделей обслуговування клієнтів [37].

Національний банк України регулює використання автоматизованих банківських систем і встановлює вимоги до програмного комплексу «Операційний день банку». У діяльності АТ «Ідея Банк» застосовується система DONX («Донікс»), сертифікована НБУ та адаптована до вимог безпеки й ефективності банківських операцій [14].

Функціональні можливості програмного забезпечення DONX охоплюють широкий спектр банківських операцій, пов'язаних із введенням, обробкою, контролем та зберіганням фінансової інформації. Однією з базових функцій системи є автоматизоване введення банківських документів, під час якого інформація щодо власників рахунків за дебетом і кредитом вноситься до системи автоматично. Крім цього, програмний комплекс забезпечує встановлення рівнів доступу до документів, визначає можливість їх редагування та регламентує порядок виконання операцій із ними. Такий підхід дозволяє підвищити рівень контролю за рухом фінансових документів та мінімізувати ризики виникнення помилок у процесі обробки інформації.

Важливим елементом функціонування системи є можливість коригування документів їхнім автором або уповноваженим власником. Це забезпечує оперативне внесення змін у разі виявлення неточностей або необхідності уточнення інформації. Після завершення перевірки та підтвердження правильності даних документ проводиться в операційному дні банку, що дозволяє забезпечити своєчасне відображення операцій у

бухгалтерському обліку та фінансовій звітності АТ «Ідея Банк». Автоматизація зазначених процесів сприяє підвищенню швидкості проведення банківських операцій та ефективності функціонування установи загалом [14].

Програмний комплекс також забезпечує можливість відправлення зовнішніх платежів та інтеграцію з іншими платіжними системами, що дозволяє банку здійснювати міжбанківські перекази та обслуговувати фінансові операції клієнтів у режимі реального часу. Використання сучасних інформаційних технологій у системі ОДБ створює умови для підвищення швидкості обробки платежів, скорочення часу проведення фінансових операцій та забезпечення безперервності банківського обслуговування.

Суттєве значення у діяльності банку має функція формування різноманітної звітності, що реалізується за допомогою програмного забезпечення DONX. Система дозволяє отримувати дебетові та кредитові відомості, сальдові звіти, бухгалтерський баланс, прибуткові та видаткові касові журнали, а також здійснювати друк банківських документів за будь-який операційний день. Крім того, програмний комплекс забезпечує формування звітів щодо курсових різниць та інших фінансових показників, необхідних для аналізу діяльності банку та прийняття управлінських рішень. Використання автоматизованих механізмів звітності сприяє підвищенню точності фінансової інформації та оптимізації процесів внутрішнього контролю [15].

Особливе місце у сучасній банківській діяльності займає використання мережі Internet, яка забезпечує розширення можливостей взаємодії між банком, клієнтами та іншими фінансовими установами. На початковому етапі розвитку цифрових технологій мережа World Wide Web використовувалася переважно для розміщення рекламної інформації та ознайомлення користувачів із банківськими послугами. Надалі функціональні можливості Internet значно розширилися, що дозволило банкам надавати клієнтам доступ до інформації про рахунки, фінансові продукти та інші сервіси у

дистанційному режимі [19].

Подальший розвиток інформаційних технологій сприяв переходу до інтерактивної моделі взаємодії між банком та клієнтом. Сучасні цифрові сервіси дозволяють користувачам здійснювати фінансові операції, оформлювати заявки на банківські продукти, контролювати рух коштів та отримувати консультації без необхідності особистого відвідування відділення. У міжнародній практиці вже функціонують так звані «віртуальні» банки, діяльність яких повністю базується на використанні Internet-технологій та дистанційних каналів обслуговування клієнтів. Така модель банкінгу характеризується високим рівнем мобільності, оперативності та доступності фінансових послуг.

АТ «Ідея Банк» активно використовує можливості Internet-технологій у процесі кредитування клієнтів. Для отримання кредиту користувач може дистанційно надіслати до банку анкету, персональні дані та необхідний пакет документів через електронні канали зв'язку. Після розгляду заявки банк повідомляє клієнта про прийняте рішення за допомогою електронної пошти або інших цифрових сервісів. Використання такого механізму дозволяє суттєво скоротити тривалість оформлення кредиту, підвищити зручність банківського обслуговування та оптимізувати процес взаємодії між клієнтом і фінансовою установою [14].

Важливою перевагою використання мережі Internet у банківській діяльності є також можливість оперативного отримання великого обсягу фінансової інформації. Користувачі мають доступ до рекламних матеріалів, новин фінансового ринку, інформації про компанії, статистичних даних та архівів економічної інформації. Крім цього, сучасні інформаційні ресурси дозволяють отримувати дані в режимі реального часу, зокрема біржові котирування, валютні курси та інші показники фінансового ринку, що є важливими для прийняття управлінських і інвестиційних рішень.

Таким чином, використання автоматизованих програмних комплексів та Internet-технологій у діяльності АТ «Ідея Банк» сприяє підвищенню

ефективності банківських операцій, удосконаленню системи обліку та контролю, оптимізації процесів обслуговування клієнтів і розвитку дистанційних фінансових сервісів. Інтеграція сучасних цифрових технологій у банківську діяльність забезпечує формування конкурентних переваг установи та створює передумови для подальшого розвитку банківської системи в умовах цифрової економіки.

Система внутрішнього контролю АТ «Ідея Банк» функціонує відповідно до сучасних підходів організації банківського нагляду та базується на принципах процесного й ризик-орієнтованого управління. Використання процесних аудиторських перевірок забезпечує можливість комплексного аналізу діяльності структурних підрозділів банку, оцінки ефективності внутрішніх процедур та виявлення потенційних ризиків, що можуть негативно впливати на стабільність функціонування фінансової установи. Застосування ризик-орієнтованого підходу дозволяє концентрувати увагу на найбільш уразливих напрямках діяльності банку, своєчасно виявляти порушення та розробляти заходи щодо їх усунення. Разом із тим, попри наявність позитивних аспектів організації внутрішнього контролю, у діяльності банку залишаються окремі проблемні питання, що потребують удосконалення та посилення контролюючих механізмів [14].

Однією з основних проблем є недостатньо чітка регламентація процедур, пов'язаних із нарахуванням комісійної винагороди за банківські послуги, а також процесів виявлення та взаємодії з пов'язаними особами. Відсутність деталізованих механізмів контролю у цій сфері може призводити до виникнення помилок у розрахунках, підвищення операційних ризиків та створення умов для можливих фінансових порушень. Крім того, недостатня прозорість у визначенні порядку взаємодії з пов'язаними особами здатна негативно впливати на рівень корпоративного управління та ускладнювати процеси внутрішнього аудиту.

Певні недоліки також спостерігаються у процесах оцінювання та моніторингу заставного майна, перевірки клієнтів і відкриття рахунків для

політично значущих осіб. Зазначені напрями діяльності мають підвищений рівень ризику, оскільки безпосередньо пов'язані з кредитною безпекою банку та дотриманням вимог фінансового моніторингу. Недостатня ефективність контролю за оцінкою заставного майна може спричинити помилки у визначенні його ринкової вартості, що, своєю чергою, впливає на рівень забезпечення кредитних операцій. Водночас неналежна перевірка клієнтів та недостатній контроль за відкриттям рахунків для політично значущих осіб створюють ризики порушення вимог законодавства щодо запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом..

Важливим недоліком системи внутрішнього контролю є також недостатній рівень методологічного забезпечення аналізу клієнтських операцій та процедур реєстрації фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу. Відсутність комплексної методичної бази ускладнює процес виявлення підозрілих транзакцій, знижує ефективність контролю за рухом коштів і може негативно впливати на здатність банку своєчасно реагувати на потенційні ризики. У сучасних умовах цифровізації фінансового сектору та зростання обсягів електронних операцій удосконалення методології фінансового моніторингу є необхідною умовою забезпечення стабільності та безпеки банківської діяльності.

Окремої уваги потребує проблема недостатнього контролю за реалізацією делегованих повноважень колегіальних органів управління та уповноважених працівників банку. Недосконалість механізмів моніторингу може призводити до прийняття неузгоджених управлінських рішень, порушення внутрішніх процедур або перевищення визначених повноважень. Ефективна система внутрішнього контролю повинна забезпечувати чіткий розподіл відповідальності між структурними підрозділами та постійний контроль за виконанням функціональних обов'язків працівниками банку..

Суттєвим фактором ризику залишається також некоректне налаштування шаблонів тарифних планів, визначення розмірів тарифів і недостатньо ефективна система тестування банківських продуктів перед їх

впровадженням у практичну діяльність. Помилки у налаштуванні тарифів можуть негативно впливати на фінансові результати банку та викликати невдоволення клієнтів через неправильне нарахування комісій або вартості послуг. Водночас недостатній рівень тестування нових банківських продуктів створює ризики технічних збоїв, некоректної роботи сервісів та виникнення операційних помилок.

Проблемним аспектом функціонування системи внутрішнього контролю є також організація обліку робочого часу працівників, яка потребує приведення у відповідність до внутрішніх нормативних документів банку. Рациональна організація робочого часу має важливе значення для забезпечення ефективності діяльності персоналу, оптимізації трудових ресурсів та підвищення рівня внутрішньої дисципліни. Недоліки у цій сфері можуть негативно впливати на якість виконання службових обов'язків і загальну результативність роботи банківської установи.

Для зміцнення конкурентних позицій АТ «Ідея Банк» на ринку розрахунково-касових послуг необхідним є вдосконалення механізмів управління операційними ризиками та підвищення ефективності внутрішнього контролю. Одним із пріоритетних напрямів виступає впорядкування взаємодії структурних підрозділів у процесі управління операційними ризиками, що дозволить забезпечити більш ефективну координацію дій між підрозділами та підвищити рівень контролю за проведенням банківських операцій. Крім того, важливим завданням є встановлення чітких лімітів та ризик-апетитів, які забезпечуватимуть контроль за рівнем допустимих ризиків та сприятимуть підвищенню фінансової стійкості банку.

Не менш важливим напрямом удосконалення системи контролю є посилення моніторингу використання поточних рахунків працівників банку з метою запобігання можливим порушенням і зловживанням. Застосування додаткових контрольних процедур дозволить мінімізувати ризики внутрішнього шахрайства та забезпечити дотримання працівниками вимог

корпоративної етики й внутрішніх регламентів. Водночас доцільним є посилення вимог до акредитації компаній, які здійснюють оцінку, моніторинг та перевірку заставного майна, що сприятиме підвищенню достовірності оцінювання активів і зменшенню кредитних ризиків банківської установи.

Для підвищення ефективності другої лінії внутрішнього контролю необхідно забезпечити більш жорсткий моніторинг діяльності першої лінії контролю, особливо у сфері розгляду скарг клієнтів щодо банківських операцій та якості наданих послуг. Оперативне реагування на звернення клієнтів дозволить не лише своєчасно усувати недоліки у роботі банку, а й сприятиме підвищенню рівня довіри до фінансової установи. У сучасних умовах система внутрішнього контролю повинна бути орієнтована не лише на фіксацію вже існуючих порушень, а й на виявлення нових ризикових напрямів діяльності відповідно до причин виникнення недоліків та їх потенційних наслідків. Такий підхід забезпечить можливість своєчасної адаптації системи контролю до змін зовнішнього середовища та сприятиме підвищенню ефективності функціонування банківської установи загалом .

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що розрахунково-касове обслуговування є невід'ємною складовою діяльності комерційних банків та важливим механізмом забезпечення ефективного функціонування фінансової системи держави, оскільки саме через систему банківських розрахунків і касових операцій здійснюється безперервний рух грошових потоків, обслуговування суб'єктів господарювання та населення, підтримання стабільності платіжного обороту й організація готівкового та безготівкового обігу.

1. Ефективність організації розрахункових і касових операцій значною мірою залежить від дотримання принципів надійності, оперативності, безпеки та конфіденційності фінансової інформації, а також від здатності банківських установ адаптуватися до змін економічного середовища та сучасних вимог ринку. Визначено, що впровадження електронних сервісів, інтернет-банкінгу, мобільних платформ і автоматизованих систем управління фінансовими ресурсами створює додаткові можливості для підвищення конкурентоспроможності банків, оптимізації внутрішніх процесів та зміцнення фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

2. Ефективна організація контролю та аналізу розрахунково-касового обслуговування є важливою умовою стабільної діяльності банківських установ, забезпечення фінансової безпеки та підтримання довіри клієнтів. Доведено, що сучасна система внутрішнього контролю повинна охоплювати управління ризиками, контроль касових операцій, фінансовий моніторинг, захист інформаційних ресурсів і постійний аналіз фінансових процесів. Визначено, що впровадження інноваційних технологій, автоматизація банківських операцій, використання систем Big Data та вдосконалення механізмів ризик-менеджменту сприяють підвищенню якості банківського обслуговування, мінімізації операційно-технологічних ризиків і зміцненню конкурентних позицій банківських установ. Разом із цим важливого значення набувають професійна підготовка персоналу, дотримання вимог

законодавства та постійне вдосконалення системи внутрішнього контролю, що забезпечує ефективність функціонування банківського сектору в умовах цифровізації економіки.

3. Нормативно-правове регулювання касового обслуговування в банках України є важливою складовою забезпечення стабільності фінансової системи, законності проведення операцій та захисту інтересів клієнтів. Встановлено, що ефективна організація касової діяльності ґрунтується на поєднанні державного контролю, вимог Національного банку України та внутрішніх регламентів банківських установ, які визначають порядок проведення касових операцій, документального оформлення, ідентифікації клієнтів і зберігання фінансових цінностей. Доведено, що уніфікація касової документації, впровадження сучасних засобів контролю та дотримання процедур фінансового моніторингу сприяють мінімізації операційних ризиків, підвищенню рівня фінансової безпеки та ефективності банківського обслуговування. Водночас постійне вдосконалення нормативної бази та адаптація банківських процесів до сучасних цифрових умов є необхідною передумовою розвитку банківської системи й підвищення якості касових послуг.

4. Проведений аналіз діяльності АТ «Ідея Банк» свідчить про стабільне функціонування банківської установи в умовах трансформації фінансового ринку та воєнних викликів. Банк демонструє позитивну динаміку розвитку кредитних і депозитних операцій, нарощення активів, зміцнення ресурсної бази та активне впровадження цифрових технологій у систему обслуговування клієнтів. Водночас результати дослідження підтверджують посилення ролі корпоративного сектору у формуванні кредитного портфеля, зростання довіри населення до депозитних продуктів банку та достатній рівень ліквідності й фінансової стійкості установи. Належність до міжнародного фінансового холдингу, удосконалення системи ризик-менеджменту та орієнтація на стратегічний розвиток сприяють підвищенню конкурентоспроможності банку та створюють передумови для подальшого

зміцнення його позицій у банківській системі України.

5. Проведений аналіз касових операцій АТ «Ідея Банк» засвідчив, що банк забезпечує ефективну організацію розрахунково-касового обслуговування та стабільний розвиток операційної діяльності в умовах цифровізації фінансового сектору. Дослідження показало позитивну динаміку комісійних доходів, зростання ролі карткових операцій і валютного обслуговування у структурі банківських послуг, а також підвищення рівня використання безготівкових розрахунків клієнтами. Водночас банк здійснює постійне вдосконалення системи безпеки, технічного забезпечення та внутрішнього контролю касових операцій, що сприяє підвищенню якості обслуговування та зміцненню конкурентних позицій установи на банківському ринку України.

6. Проведена оцінка організації касового обслуговування та системи внутрішнього контролю в АТ «Ідея Банк» засвідчила, що діяльність банку у сфері здійснення касових операцій відповідає вимогам чинного законодавства України та нормативам Національного банку України. Установою забезпечено належний рівень контролю за рухом готівкових коштів, достовірністю документального оформлення операцій, ідентифікацією клієнтів та дотриманням процедур фінансового моніторингу. Використання автоматизованих систем обліку, сучасних технічних засобів перевірки готівки й дистанційних сервісів сприяє підвищенню якості банківського обслуговування, оперативності проведення операцій та мінімізації фінансових ризиків. Водночас ефективна організація документообігу, щоденний контроль касових залишків і чіткий розподіл відповідальності між працівниками забезпечують прозорість операційної діяльності та зміцнюють фінансову надійність банківської установи в умовах розвитку сучасного банківського середовища.

7. Сучасні тенденції цифровізації касового обслуговування в банківській системі України свідчать про глибоку трансформацію традиційних фінансових процесів у бік повної автоматизації, дистанційного

доступу та інтеграції інноваційних технологій. Основним вектором розвитку виступає підвищення швидкості та зручності проведення операцій, скорочення операційних витрат банків і мінімізація впливу людського фактора через впровадження електронного документообігу, мобільних сервісів та систем онлайн-банкінгу. Водночас активне використання штучного інтелекту, блокчейн-рішень, хмарних технологій та біометричної ідентифікації забезпечує зростання рівня безпеки, прозорості та персоналізації фінансових послуг. Паралельно посилюється роль кіберзахисту як критично важливого елемента стабільності банківської системи в умовах розширення цифрового середовища. У цілому цифровізація формує нову модель касового обслуговування, орієнтовану на безперервність сервісу, клієнтоцентричність та технологічну ефективність, що відповідає вимогам сучасної цифрової економіки.

8. Проведене узагальнення напрямів удосконалення розрахунково-касового обслуговування в АТ «Ідея Банк» свідчить, що подальший розвиток установи значною мірою залежить від комплексної цифрової трансформації, впровадження хмарних рішень та автоматизованих програмних систем, які забезпечують прискорення обробки фінансових операцій, підвищення точності обліку та зниження операційних витрат. Водночас ключовим чинником підвищення ефективності виступає модернізація внутрішніх управлінських процесів і системи контролю, що має бути спрямована на мінімізацію ризиків, удосконалення моніторингу операцій та посилення відповідальності структурних підрозділів. Важливе значення також набуває розвиток дистанційних каналів обслуговування та інтернет-технологій, які розширюють доступ клієнтів до банківських послуг і підвищують рівень їх зручності. Сукупність запропонованих підходів формує передумови для підвищення конкурентоспроможності банку, зміцнення фінансової стабільності та адаптації до умов цифрової економіки, де швидкість, безпека та якість сервісу визначають успішність банківської установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гірченко Т. Д., Пархоменко К. С. Проблеми і перспективи розвитку банків та небанківських фінансових установ у сучасних умовах. *Вісник університету банківської справи*. 2024. № 2 (41). URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/426/426> (дата звернення: 10.02.2026).
2. Мудра Р. Р. Ефективність функціонування банків України на ринку банківських продуктів і послуг. *Економіка і суспільство*. 2021. № 17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-17-85> (дата звернення: 18.04.2026).
3. Інструкція про касові операції в банках України: постанова Правління НБУ від 14.08.2003 № 337. Національний банк України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0768-03> (дата звернення: 07.02.2025).
4. Маргарит М. О. Трансформація діяльності комерційних банків України під впливом цифровізації економіки // *Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології*: матеріали XXIV Всеукр. наук.-практ. конф. Одеса: ДУ «Одеська політехніка», 2023. С. 56–64.
5. Соколова Г. Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 51. С. 92–96.
6. Коваленко В. В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. *Економічний форум*. 2025. № 2. С. 141–151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2025-2-18> (дата звернення: 21.04.2026).
7. Карчева Г., Карчева І. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансово-економічною безпекою банків. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 32. № 1. С. 168–198. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.188> (дата звернення: 21.04.2026).
8. Родіонова Т. А., Пятков А. М. Аналіз ефективності державних, приватних і іноземних банків України. *Вісник Харківського національного*

університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2023. Вип. 12. С. 171–185.

9. Зайонц А. В. Банківські інновації в системі забезпечення конкурентоспроможності банків. *Облік і фінанси*. 2023. № 1. С. 100–106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2023_1_15 (дата звернення: 30.04.2026).

10. Лойко В. В. Аналіз сучасного стану розвитку банківських послуг в Україні в умовах оптимізації банківської системи // *Колективна монографія*. Київ, 2023. С. 44–55.

11. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України: постанова Правління НБУ від 20.03.1998 № 114. Національний банк України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (дата звернення: 10.02.2026).

12. Баранова В. Г. Банківські інноваційні технології: проблеми та перспективи впровадження. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 40. С. 177–181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2022_40_34 (дата звернення: 30.04.2026).

13. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. НБУ. 2023. 49 с.

14. Офіційний веб-сайт АТ «Ідея Банк». URL: <https://www.oschadbank.ua/> (дата звернення: 12.03.2026).

15. Родіонова Т. А., Пятков А. М. Аналіз ефективності державних, приватних і іноземних банків України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2023. Вип. 12. С. 171–185.

16. Соколова Г. Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 51. С. 92–96.

17. Стащук О. В., Мартинюк Р. Специфіка застосування когнітивних технологій та штучного інтелекту в сучасній банківській діяльності. *Економічний форум*. 2024. № 1(3). DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559>. (дата звернення: 14.02.2026).

18. Ступак А. С. Створення ефективної системи внутрішнього банківського контролю за рахунок діяльності служби внутрішнього аудиту банку. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2010. № 1. С. 274–277.
19. Інструкція про порядок відкриття і використання рахунків у національній та іноземній валюті: постанова НБУ від 18.12.1998 № 527. Національний банк України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>. (дата звернення: 14.02.2026).
20. Фурса Т. П. Роль системного підходу в управлінні банківськими установами. *Соціально-економічний розвиток країн: досвід та перспективи*. Львів: ЛЕФ, 2014. Ч. II. С. 18–21.
21. Правове регулювання касових операцій в установах банків. URL: <http://mego.info/матеріал/>. (дата звернення: 14.02.2026).
22. Розмош В. І. Дотримання касової дисципліни. *Вісник. Право знати все про податки і збори*. 2015. № 22. С. 33–34.
23. Дзюблюк О. В., Трофименко М. Д. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія. 72 с.
24. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
25. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 10.02.2026).
26. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
27. Романовська Ю., Складанюк М. Діджиталізація банківського сектору в умовах пандемії. *Економіка та суспільство*. 2025. № 36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-36-4> (дата звернення: 23.04.2026).
28. Ломочинська І. А., Куниця В. С. Роль FinTech у модернізації банківської діяльності. *Вісник ОНБУ*. 2021. Т. 23. Вип. 5(70). С. 190–195.
29. Клюско Л. А. Інновації у сфері банківського бізнесу. *Збірник*

наукових праць УДФСУ. 2022. № 2. С. 109–128.

30. Кузнєцова М. А., Гуйгова Ю. І. Розвиток інноваційних банківських послуг в Україні. *Ефективна економіка*. 2023. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8088> (дата звернення:

21.04.2026).

31. Лойко В. В. Аналіз сучасного стану розвитку банківських послуг в Україні. Київ, 2023. С. 44–55.

32. Коваленко В. В. Фінансова безпека банків. *Економічний форум*. 2025. № 2. С. 141–151.

33. Маргарит М. О. Цифровізація банківської діяльності. Одеса: ДУ «Одеська політехніка», 2023.

34. Методичні рекомендації щодо організації систем ризик-менеджменту в банках України: постанова НБУ від 02.08.2004 № 361.

35. Мироненко М. Ю. Формування ресурсної бази банків. *Причорноморські економічні студії*. 2021. № 42.

36. Cloud Computing in Banking in 2025: Challenges, Benefits, and Solutions. URL: <https://www.compatibl.com/insights/cloud-computing-in-banking-2025/> (дата звернення: 28.04.2026).

37. Shevlin R. The 5 Hottest Technologies in Banking for 2025. Forbes. URL: <https://www.forbes.com/sites/ronshevlin/2024/12/31/the-5-hottest-technologies-in-banking-for-2025/> (дата звернення: 28.04.2026).

Додатки